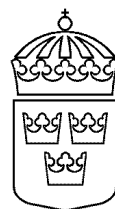

Riksdagens protokoll

2001/02:92

Tisdagen den 9 april

Protokoll
2001/02:92

Kl. 14.00 – 16.33
18.00 – 18.52

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 2 och 3 april.

2 § Ledighet, m.m.

Tredje vice talmannen meddelade att *Amanda Agestav* (kd) ansökt om sjukledighet under tiden den 9 april–14 juni.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Jan Orrenius* (kd) skulle tjänstgöra som ersättare för *Amanda Agestav*.

3 § Kompletteringsval till Europarådets svenska delegation

Tredje vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält andre vice talmannen *Eva Zetterberg* (v) som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i Europarådets svenska delegation
Eva Zetterberg (v)

4 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande

Tredje vice talmannen meddelade att debattregler för debatten med anledning av vårpropositionens avlämnande *måndagen den 15 april kl. 10.00* delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:319

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:319 av Per Westerberg (m) om statliga bolagens företagsledning

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Riksdagen uppgav att den avsatta tiden för interpellationssvar den 2 april redan var fullbokad.

Stockholm den 4 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:332

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:332 av Jan-Evert Rådström (m) om E 45

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresa.

Stockholm den 3 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:338

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:338 av Birgitta Sellén (c) om mitträcken och jordbruket

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresa.

Stockholm den 3 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:340 av Sven Bergström (c) om utbyggnaden av bredband

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresa.

Stockholm den 4 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:341

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:341 av Per Westerberg (m) om sjukförsäkring för personer med nystartade aktiebolag

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresa.

Stockholm den 4 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:343

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:343 av Åke Sandström (c) om det svenska företagsklimatet

Interpellationen kommer att besvaras den 16 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresa.

Stockholm den 4 april 2002

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:301

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:301 av Bengt Silfverstrand (s) om beskattning av alkoholdrycker

Interpellationen kommer att besvaras den 23 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor och inbokade engagemang.
Stockholm den 5 april 2002
Finansdepartementet
Bosse Ringholm

Interpellation 2001/02:331

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:331 av Marie Engström (v) om schablonbeskattning

Interpellationen kommer att besvaras den 23 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa och inbokade engagemang.
Stockholm den 5 april 2002
Finansdepartementet
Bosse Ringholm

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2001/02:333 om jämställdhet och mänskliga rättigheter

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Inger René har ställt fem frågor till mig som berör jämställdhet inom flera olika politikområden. Var och en av dessa frågor kunde ha varit föremål för en separat interpellation och besvarats av ansvarig minister. Som samordnare av regeringens jämställdhetspolitik försöker jag dock att kortfattat besvara de frågor som ställts.

Den svenska jämställdhetspolitiken är ett internationellt föredöme. Även om vi är långt ifrån nöjda med jämställdheten i vårt samhälle har vi anledning att vara stolta över de resultat vi uppnått.

I sin interpellation påstår Inger René att stat och kommuner är syndare när det gäller att bryta mot jämställdhetslagen. Det är självfallet allvarligt att det förekommer anmälan om brott mot jämställdhetslagen som gäller offentliga arbetsgivare. Det bör dock samtidigt påpekas att det inom den offentliga sektorn finns jämställdhetsplaner hos 75 % av arbetsplatserna medan motsvarande siffra för privata arbetsgivare endast är 25 %, enligt en undersökning från hösten 1999.

Det finns löneskillnader mellan manliga och kvinnliga verkschefer. Den genomsnittliga lönen för kvinnliga myndighetschefer är i dag 96 % av de manligas genomsnittslön. Även om regeringen inte är nöjd med denna siffra visar den att myndighetscheferna som grupp uppvisar en av de lägsta könsrelaterade lönedifferenserna på arbetsmarknaden.

Inger René frågar först om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att bredda kvinnors arbetsmarknad och för att uppfylla EU:s riktlinjer om jämställdhet. Jag antar att hon avser de rekommendationer som, inom ramen för det europeiska sysselsättningssamarbetet, lämnats till Sverige om att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden i Sverige.

I dagens Sverige arbetar 53 % av kvinnorna inom privat sektor och 47 % av kvinnorna inom offentlig sektor. Motsvarande fördelning bland yrkesverksamma män är 85 % inom privat sektor och 15 % inom den offentliga sektorn.

AMS har, mot bakgrund av den strategi för att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden som myndigheten utarbetade under förra året, ett särskilt uppdrag att redovisa resultatet av sitt arbete.

Regeringen har vidare föreslagit ett förbud mot diskriminering av deltidanställda och arbetstagare med tidsbegränsad anställning. Diskrimineringsförbudet ska enligt lagförslaget omfatta lönevillkor, beräkning av pension, arbetsskydd, arbetsförmåner och möjlighet till utveckling i arbetet. Reformen kan förväntas bidra till att stärka jämställdheten och kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Kvinnornas andel av nyföretagandet är en tredjedel. Regeringen arbetar för att fler kvinnor ska starta och driva företag. Under en treårsperiod kommer därför sammanlagt 42 miljoner kronor att satsas för att bl.a. främja kvinnors företagande.

Inger René frågar vidare vilka åtgärder jag ämnar vidta för att motverka löneskillnader mellan kvinnor och män.

Den 1 januari 2001 började den nya jämställdhetslagen att gälla. Enligt den ska arbetsgivarna tillsammans med de fackliga organisationerna kartlägga och analysera löneskillnader mellan kvinnor och män samt inom tre år åtgärda de löneskillnader som är osakliga. Det är varje enskild arbetsgivares ansvar att efterleva lagen och motverka osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

Det material gällande löneskillnaderna i Regeringskansliet som Inger René hänvisar till i interpellationen är missvisande och ger inte en korrekt bild av hur det faktiskt förhåller sig. Den främsta bristen är att gruppen handläggare redovisas som om detta vore ett yrke med en jämförbar befattning och lika eller likvärdiga arbetsuppgifter. Så ser inte verkligheten ut.

Inför de löneförhandlingar som ägde rum under hösten avsattes en särskild pott för att komma till rätta med osakliga löneskillnader.

Vidare har en partssammansatt arbetsgrupp kartlagt lönerna för att upptäcka eventuella osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är att betrakta som lika. En handlingsplan för jämställda löner har nyligen presenterats.

Inger René har vidare frågat om vilka åtgärder jag avser vidta för att långtidssjukskrivningarna bland kvinnor ska minska.

En omfattande översyn av orsakerna till den ökande ohälsan i arbetslivet har genomförts.

Resultaten visar bl.a. att ökningen av antalet sjukskrivna har flera förklaringar och att orsakssambanden är komplexa. Det är mot bakgrund av dessa komplexa orsakssamband som regeringen formulerat ett elvapunktsprogram för ökad hälsa i arbetslivet som innehåller ett brett spektrum av åtgärder. Det innehåller åtgärder för att förebygga ohälsa i arbetslivet, för att förbättra rehabiliteringen av dem som drabbats samt för att göra behandlingar inom hälso- och sjukvården mer tillgängliga. Bl.a. berörs frågor om arbetsmiljö, ekonomiska drivkrafter hos arbetsgivare, hälsobokslut, formerna för sjukskrivningsprocessen samt förbättrad statistik och forskning.

Inger René's avslutande fråga gäller vad jag avser vidta för åtgärder för att kvinnor inte ska diskrimineras vid yrkesinriktad rehabilitering.

Riksförsäkringsverket (RFV) bedriver sedan år 1997 ett aktivt och långsiktigt genderarbete som följer en fastställd handlingsplan. Syftet

med detta arbete är att driva på arbetet internt inom verket och att stödja motsvarande arbete vid försäkringskassorna.

På försäkringskassorna tas en rad initiativ som syftar till att öka personalens kunskap om hur föreställningar om kvinnor och män kan påverka handläggningen av socialförsäkringen. Målet med detta arbete är att öka kvaliteten i handläggningen och säkerställa att alla försäkrade bemöts lika oavsett kön.

Anf. 2 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Tack för svaret, jämställdhetsministern. Det var ovanligt långt och omfattande. Det speglar antagligen att frågan är komplex med många bottnar. Jag tror också att det speglar att många anser att jämställdhet kommer att bli en av de stora frågorna i det kommande valet, och det är bra.

Enligt mitt förmenande är det viktigare att se till att utvecklingen går åt rätt håll, och det betydligt snabbare än vad den gjort de senaste åtta åren, än att tillsätta arbetsgrupper av olika slag och handlingsplaner och annat, som Margareta Winberg redovisade i sitt svar.

Trots att regeringen och Margareta Winberg ofta talar om svensk jämställdhet i högstämda ordalag får regeringen skarp kritik på olika punkter. Det är inte bara jag och Moderaterna som kritiserar. EU:s kommission kritiserar Sverige för den könssegregerade arbetsmarknaden. FN:s kommitté som granskar efterlevnaden av konventionen mot diskriminering av kvinnor kritiserar löneskillnader och bristande kvinnlig representation inom privat sektor och också inom universiteten, utrikesförvaltningen och domstolsväsendet. Det framhålls alltså, och det är inte första gången vi får den här kritiken, att Sverige kan bli mycket bättre på att förhindra våld mot kvinnor. Den andra kritiken som gäller representationen är också sådant som har upprepats vid flera tillfällen.

När det gäller det första ämnet, arbetsmarknaden, pekar Margareta Winberg på att stat och kommun har jämställdhetsplaner i större utsträckning än vad privata arbetsgivare har. Men vad hjälper det med aldrig så många planer om man bryter mot dem? Det är alltså här som den offentliga sektorn är en syndare.

Hur är det då att vara kvinna på arbetsmarknaden? Låt mig nämna några uppgifter bland massor som pekar åt samma håll. Mer än varannan kvinna i fertil ålder anser att den egna karriären skulle missgynnas av barnafödande. Av dem som har barn anser tre fjärdedelar att föräldraskapet har missgynnat dem. Kvinnor sänker sina möjligheter när de får barn. Mäns möjligheter förbättras. 53 % av kvinnorna och 20 % av männen finns i den offentliga sektorn. Långtidssjukskrivningen bland kvinnor ökade 1999 med 25 000. Bland män minskade den med 4 000 under samma år.

Riksförsäkringsverkets generaldirektör säger i ett uttalande att det handlar om kvinnor i den offentliga sektorn som far illa på sina jobb.

Jag hinner inte nu beskriva löneskillnaderna, men det är en väl känd materia.

Vad gör då regeringen? Ja, man arbetar med jämställdhetsplaner. Man ger AMS i uppdrag att redovisa resultat av en strategi som myndigheterna utarbetade förra året. Man ger arbetsgivarna i uppdrag att tillsammans med facket kartlägga löneskillnader som är osakliga och inom

tre år åtgärda de ”felaktiga lönerna”. Förhoppningsvis gäller detta också Regeringskansliet så att vi i KU äntligen slipper redovisa de för regeringen genanta löneskillnaderna i det egna fögderiet. Det har vi gjort så länge jag har suttit i KU, och det börjar snart närma sig tio år. Man presenterar handlingsplaner. Man genomför stopplagar för att minska kvinnors möjligheter att välja mellan offentlig och privat arbetsgivare. Och hela tiden går utvecklingen åt fel håll.

Prot. 2001/02:92

9 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 KENT OLSSON (m):

Fru talman! För ungefär tre fyra veckor sedan var jämställdhetsministern och jag också uppe i en debatt om jämställdheten här i kammaren. När jag läser svaret kan jag konstatera att jämställdhetsministerns engagemang faktiskt var betydligt större när hon angrep den moderata politiken i jämställdhetsfrågor än vad den var när hon talade om sin egen politik. Det kan man kanske förstå.

Det är viktigt att vi för en seriös debatt om jämställdheten. Jag tror att det gynnar jämställdheten. Att föra en oseriös debatt med väldigt hårda och osakliga angrepp tycker jag är ett sätt att leda jämställdheten bakåt.

För tre veckor sedan frågade jag Margareta Winberg här i kammaren om hon tog tillbaka ett uttalande som hon gjort om moderat politik där det står så här: ”En kvinna i Sverige. – – – En dag blir hon plötsligt inkallad till chefen – – – Plötsligt känner hon en hand på sitt ena bröst. Det är platschefen som samtidigt leende säger att hon inte behöver se så ledsen ut och att hennes lön kanske kan bli bättre om hon är snäll mot honom. Stopp ett tag – så här får det ju inte gå till. Naturligtvis inte, men tyvärr skulle det kunna inträffa om de förslag som moderaterna lämnat till riksdagen blev verklighet.”

Tycker Margareta Winberg att det här är ett sätt att föra jämställdheten framåt? Eller är det så att man känner att man har så lite i sitt eget fögderi att man måste överföra detta? För tre veckor sedan sade jag att jag blir förtvivlad när jag hör en minister gå ut och angripa en politisk motståndare på detta oseriösa sätt.

Låt mig så gå över till svaret. Där säger Margareta Winberg att den svenska jämställdhetspolitiken är ett internationellt föredöme. Det är synd att inte EU säger samma sak. De säger faktiskt att vi behöver förbättra vår jämställdhetspolitik. Men det är möjligt att Margareta Winberg tycker om att hamna på den lägre delen av listan. Det är samma sak när det gäller arbetslösheten, som var hennes tidigare gebit. Där ligger vi också på den lägre delen av listan i en europeisk jämförelse.

Sedan har vi frågan om löneskillnader mellan kvinnliga och manliga verkschefer. Jag tycker att det känns väldigt konstigt när man debatterar med Socialdemokraterna. Om det är någon statistik som inte är till deras fördel är det fel. I det här fallet kan man tycka att det hade varit bra om en minister hade höjt de kvinnliga lönerna till en nivå som gjorde att skillnaden inte var så stor. Om nu detta är fel, skulle det vara intressant att veta vad som är rätt. Är det så att kvinnor inom departementen tjänar lika mycket som män på jämförbara poster? Detta sägs ju inte vara en jämförbar post. Det skulle också vara intressant att veta varför man är beredd att avsätta en särskild pott för att komma till rätta med de osakliga löneskillnaderna om det egentligen inte finns några löneskillnader som är

osakliga. Det skulle vara mycket intressant att få höra ministrarnas svar på de frågorna.

Jag tror att det är viktigt för jämställdheten att vi för en seriös debatt. Där tycker jag att ministern borde föregå med gott exempel och inte, som nu, hamna vid sidan av genom att ta fram osakliga påståenden.

Anf. 4 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Man blir rätt uppretad eller upprörd när Inger René säger att utvecklingen går åt fel håll. Belägg det! Vad är det som går åt fel håll? Det vill jag gärna veta. Det må vara att EU har haft synpunkter på den könsuppdelade arbetsmarknaden och det må vara att CEDAW, dvs. FN-organet, visserligen tackade Sverige för våra insatser på jämställdhetsområdet men hade några synpunkter. Men jämfört med alla andra länder, möjligen de nordiska länderna undantagna eftersom det är en grupp för sig, är Sverige och de nordiska länderna ett föredöme. Det visade sig inte minst under vårt ordförandeskap.

Det kanske är lättare för mig som regeringsrepresentant att vara ute och tala i de här sammanhangen. Men jag tror också att många av riksdagens ledamöter känner detta när ni är ute i andra länder och berättar om hur vi har det i Sverige.

Detta med den offentliga sektorn är också intressant. Inger René säger att kvinnor bränns ut och blir sjuka. Ja, så är det. Det är därför som vi satsar pengar på att anställa fler i offentlig sektor, sedan 1998 40 000 fler i kommuner och landsting.

Då undrar jag vad Moderaterna vill göra i stället för att anställa fler, med deras skattesänkingsförslag. Moderaterna säger visserligen: Sänk skatterna så förbättras välfärden! Jag förstår inte hur det ska gå till, och jag förstår inte hur man på det viset skulle kunna anställa fler kvinnor och män – nu är det ju mest kvinnor som jobbar där – med mindre pengar. Hur drabbas kvinnorna om det blir färre i personalen? Då måste väl i rimlighetens namn tempot öka och utslagningen, utbrändheten och sjukskrivningen likaså?

Kent Olsson, är det oseriöst att tala om vad moderat politik är för någonting? Är det oseriöst att tala om att ni moderater vill avskaffa jämställdhetslagen, medbestämmandelagen och arbetsrätten? Det här är ju motioner som ni har lagt fram i Sveriges riksdag. Jag har försökt belysa konsekvenserna av att de lagarna avskaffas. Hur ska den enskilda kunna skydda sig mot sexuella trakasserier utan ett lagstöd, Kent Olsson? Hur ska den enskilda kunna hävda sin rätt när det gäller arbetstidens förläggning utan ett lagstöd? Det är det jag har försökt belysa. Men tala om här, nu, i dag, vad ni har för alternativ till de lagar som ni är emot och som ni vill avskaffa: jämställdhetslagen, arbetstidslagen, medbestämmandelagen och lagen om arbetsrätt. Den sistnämnda har ni ju redan lyckats försämma på ett sådant sätt att gravida och föräldralediga, i första hand kvinnor, har drabbats genom de förändringar i turordningsreglerna som ni har medverkat till här i kammaren. Det är ett första steg. Hur skulle det bli om er politik gick igenom? Vilken jämställdhet skulle det betyda? Det tror jag att både kammarens ledamöter och väljarna väldigt gärna vill veta.

Inger René, vi pratar om arbetsgrupper och handlingsplaner. Hur ska det gå till då, om man inte sätter upp ett mål – dit ska vi! – och gör en plan för hur man ska komma dit. Hur ska vi annars göra? Arbetsgrupper

och handlingsplaner för sådana här saker och på de här områdena är helt nödvändiga, annars når vi ingenstans. Vi behöver beslut, mål, strategi och metod för att komma fram.

Prot. 2001/02:92
9 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 5 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Det känns lite genant att tala om för en minister att det här är en interpellationsdebatt. Det är alltså ett led i riksdagens möjligheter att granska regeringen. Det är inte ett torgmöte. Men när vi möts på ett torg någon gång ska jag gå igenom ännu mer av moderat politik än vad jag hinner göra i dag.

Jag ska svara på några frågor som ministern gav. Sverige är inte längre EU:s mest jämställda land när det gäller löner. 1995, strax efter den borgerliga regeringens regeringstid, hade vi den minsta skillnaden i löner mellan kvinnor och män. Sedan dess har t.ex. både Belgien och Luxemburg gått om oss. Vad värre är: Sverige, Portugal och Österrike är de enda tre länderna i EU där skillnaderna i dag ökar.

Margareta Winberg talade om att man naturligtvis måste ha arbetsplaner, handlingsplaner och annat. Självklart måste man ha det, men man borde inte behöva ha det i åtta långa år. Man borde så småningom kunna komma till skott och förändra den verklighet vi lever i.

I dag kom det ett brev från LO och från Wanja Lundby-Wedin. Jag har inte hunnit lusläsa brevet, men det börjar så här: Ett allvarligt problem på svensk arbetsmarknad är kvinnors arbete och att kvinnors arbete värderas lägre än mäns. Arbetsmarknaden är tydligt könsuppdelad, och lönerna inom de yrken där kvinnor är i majoritet är genomgående lägre än inom de yrken som innehas av en majoritet av män. Det står på hela förstasidan. Jag kan lämna det här brevet till ministern.

För att råda bot på detta både kan och bör man – det vet Margareta Winberg mycket väl – öppna arbetsmarknaden, så att kvinnor har fler yrken att välja mellan. Ylva Thörn, Kommunals ordförande, har uttalat att privata arbetsgivare som alternativ till stat, kommun och landsting skulle gynna förbundets medlemmar.

Varför vill inte ni socialdemokrater öppna den kvinnliga arbetsmarknaden också för privata initiativ?

Det är också en av pusselbitarna i det moderata alternativet: fler arbetsgivare, ökade möjligheter att starta och driva företag inom vård och omsorg och en flexiblere barnomsorg, där mammor och pappor har möjligheter att ordna tillvaron efter vad som passar dem bäst.

Vi är snudd på i samma ålder, Margareta Winberg och jag, och vi hör säkert våra egna barns och våra vänners barns oro för att stå i kö till den enda lösning som står till buds i det socialdemokratiska Sverige: dagis. Men där finns inte de platser som behövs.

Många vill också köpa tjänster. Vi hade ett projekt i Bohuslän som hette Humlan, som underlättade livet inte minst för barnfamiljer, barnfamiljer i alla inkomstlägen. Det var en revolution för många, och också för dem som utförde dessa tjänster.

Vi talar också om skattereduktion för privatpersoners betalning av arbetskraftskostnaderna, ungefär på samma sätt som vi för några år sedan hade ROT-avdrag när vi hade mängder av arbetslösa byggnadsarbetare.

Frihet att forma sitt eget liv tror vi moderater ger jämställdhet. Men vad gör Socialdemokraterna på alla dessa områden?

Anf. 6 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Margareta Winberg tar upp ett antal frågeställningar om hur vi moderater resonerar. Jag ska ta ett par exempel: Socialdemokraterna framhåller att gravida och föräldralediga drabbas. Jag har ställt frågan till ett antal människor med sakkunskap om detta, och de har sagt att de inte kan påvisa detta alls. Däremot sägs det från alla socialdemokratiska företrädare att det är så. Vill Margareta Winberg ge mig lite statistik och ta fram några exempel på hur det här har drabbat människor, och inte bara upprepa detta som en slogan?

Vår politik ger kvinnor större frihet och bättre löner. Man kan konstatera att i de alternativ som finns inom vården trivs människor bättre och tjänar mer. I de alternativ som har kommit fram inom skolan, t.ex. friskolor, höjs lönerna genom denna konkurrens. Jag kan inte begripa varför vår jämställdhetsminister sätter sig på tvären när det gäller att ge kvinnor en större arbetsmarknad och varför Margareta Winberg sätter sig på tvären när det gäller att ge kvinnor möjligheter att tjäna mer pengar.

Jag kan heller inte begripa varför Margareta Winberg sätter sig på tvären när det gäller hushållsnära tjänster, som ger kvinnor och män mer tid att vara tillsammans med sina barn när jobben kan utföras av andra, vilket dessutom skulle ge fler jobb.

Det skulle vara intressant att få svar på de här frågorna om det är möjligt.

Jag har en allra sista fråga. Socialdemokraterna har ju faktiskt med vissa undantag haft makten i stort sett i 70 år. Under tiden har våldet mot kvinnor ökat. Kvinnor är mer osäkra när de går ut på gatorna. Vad gör man åt detta, och vilket ansvar tar Margareta Winberg och regeringen för detta?

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det var ju bra att jag fick Wanja Lundby-Wedins brev. Inger René läste upp bara valda delar av det. Det står också att man från LO:s sida för att lösa de här problemen tror på ett förstärkt fackligt jämställdhetsarbete med hjälp av kollektivavtalen kombinerat med politiska beslut.

Det är inte riktigt den moderata åsikten i frågan. Man kanske ska akta sig för att använda Wanja Lundby-Wedin som moderat sanningsvittne. Jag tror inte det passar riktigt.

Vad ni moderater gör med de förslag som ni lägger fram är att ni privatiserar problemen med jämställdheten. Ni säger att vissa lagar ska avskaffas och att den enskilde själv ska förhandla och klara av det här. Det är att blunda för de strukturer som skapar ojämställdhet, inte bara i Sverige utan i hela världen.

Här skiljer vi oss uppenbarligen åt. Regeringen och det socialdemokratiska partiet ser strukturerna och försöker göra någonting åt dem. De är så starka att en enskild individ själv inte kan bryta dem. Det är därför vi behöver såväl kollektivavtal och fackligt arbete som politiska beslut.

Inger René tar upp Humlan, och det är ett bra exempel. Vad var det som hände i Kungälv? Jo, det var ett arbetsmarknadspolitiskt projekt, där arbetslösa i stället för att få sin a-kassa skulle gå och arbeta. Det gjordes en undersökning där man frågade dem som kunde få sådant här arbete utfört hur mycket de var villiga att betala. För att få en väldigt stor bredd

på detta, för att många skulle ha råd att få hemtjänst och service, var de beredda att betala 67:50 kr i timmen. Priset var ungefär 200 kr i timmen. Ni kan själva räkna ut vilken subvention det skulle vara om många skulle kunna få det här.

Skulle Moderaterna vara beredda att ge denna gigantiska subvention till ett sådant här projekt? Det skulle de naturligtvis inte, utan det skulle bli en mindre subvention. Det betyder att det fortfarande skulle vara enbart de som redan nu har råd att skaffa hemhjälp och städhjälp som gjorde det.

När vi hade det svårt på 90-talet, med hög arbetslöshet, växte städbranschen. Men när det började förändras, när det fanns andra jobb att gå till, sade städbranschens företrädare att de hade väldigt svårt att få tag i folk därför att de inte ville städa utan göra andra saker.

Jag vet att Kent Olsson inte har ytterligare inlägg, men Inger René kan svara på frågan: Blir Sverige mera jämställt om man avskaffar de lagar som är till stöd för kvinnor, dvs. jämställdhetslagen, arbetstidslagen, lagen om arbetsrätt osv.? Är det ett stöd för kvinnor? Hur ser Sverige ut om kvinnor och män inte skulle ha detta lagstöd? Det är en fråga som jag inte har fått svar på.

Statistiken visar att i den privata sektorn har kvinnor 90 % av männens löner. Det har gått ned från 1991. I den offentliga sektorn har de 95 % av männens löner. Det finns inte något belägg, i varje fall inte i statistiken, för att säga att det är givet att kvinnolönerna stiger om vi privatiserar offentliga verksamheter.

Anf. 8 INGER RENÉ (m):

Fru talman! Margareta Winberg pratar om strukturer som skapar jämställdhet. Men ni har haft nästan åtta år på er, och vi kan inte se positiva förändringar.

Jag vill meddetsamma beivra en punkt. Vi vill inte ta bort lagarna, utan vi vill förändra lagarna. I övriga Europa visar man på många punkter betydligt bättre siffror när det gäller jämställdhet än vad vi gör i Sverige. De har annan lagstiftning än vad vi har i Sverige, med socialdemokratiskt styre.

Vår självklara utgångspunkt är annorlunda än Socialdemokraternas. Självklart förstår jag att Wanja Lundby-Wedin och jag inte har samma lösning på problemen. Det jag läste upp var de första raderna i hennes brev till oss riksdagsledamöter, och där pekar hon på att problemen fortfarande är stora och växande i ett socialdemokratiskt Sverige.

Vår självklara utgångspunkt är alltså att varje människa har lika värde och därför ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Jag anser att politikens uppgift inte är att styra människor i deras vardag utan är att skapa möjligheter och mångfald. Hur människor sedan väljer att inrätta sina liv är deras ensak.

Därför föreslår vi en ny inriktning av jämställdhetspolitiken. Vi vill föra en politik som bidrar till att självständiga kvinnor och män själva kan forma sin tillvaro efter eget huvud och efter deras familjers huvud. I det arbetet, som är ett intensivt arbete, behövs såväl män som kvinnor. Jag skulle önska att jag kunde säga att där behövs såväl moderater som socialdemokrater, men efter den här debatten är jag ännu mindre överty-

gad om att Socialdemokraterna vill hoppa på båten – tyvärr, för alla Sveriges kvinnor.

Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! FN-organet CEDAW har trots de påpekanden som de har gjort mot Sverige hävdad att vi är bland de allra bästa i världen på jämställdhet. FN har tidigare också klassat oss som nr 1, som nr 2 och sedan som nr 1 igen. Jag tycker verkligen inte att vi har anledning att klä oss i säck och aska.

Jag tycker inte heller att vi har anledning att skämmas för den politik som har varit framgångsrik – låt vara att vi inte är nöjda. När jag är i andra länder känner jag mig väldigt stolt över att representera landet Sverige, och vi får oerhört mycket uppskattning. Jag undrar vilket land i världen som man skulle kunna ta fram som på många områden – det här handlar om många olika områden – är före Sverige. Det kan vara de nordiska länderna, men i övrigt är det lite svårt att få ett svar.

Vi kommer att fortsätta att arbeta för en politik som gör det möjligt, på ett ännu bättre sätt, att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete. Vi kommer att fortsätta att kämpa mot de löneskillnader som vi vet finns – de ska bort. Vi kommer att försöka involvera männen mera i arbetet. Vi kommer att jobba mot kvinnovåld. Vi kommer att jobba för en bättre representation, inte bara i det politiska livet utan också i Myndighetssverige och i det privata näringslivet.

Det är i korthet de områden som vi har drivit under denna mandatperiod, och det är områden som vi inte är färdiga med och som vi därför kommer att fortsätta att driva.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2001/02:321 om stöd för barn som mediekonsument

Anf. 10 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har ställt en rad frågor till mig angående barn som mediekonsument. Hon undrar

- om jag avser att införa en åldersgräns för att kunna hyra och köpa filmer som innehåller våldsskildringar och pornografi,
- om jag avser att införa en ”absolut vuxengräns” på film som visas på biograf,
- vilka åtgärder jag avser att vidta för att försvåra för barn att se våldsskildringar och pornografi via kabel-TV och
- vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka barn som mediekonsument.

Jag börjar med frågan om huruvida jag avser att införa en åldersgräns för att kunna hyra eller köpa filmer av en viss karaktär. Det finns redan i dag en bestämmelse i brottsbalken (16 kap. 10 c § BrB) om otillåten utlämning av teknisk upptagning. Det är alltså ett brott att till personer

som är under 15 år i förvärvssyfte lämna ut en film, ett videogram eller annan teknisk upptagning med rörliga bilder med ingående skildringar av verklighetstrogen karaktär som återger våld eller hot om våld mot människor eller djur. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. För straffansvar räcker det att utlämningen skett av grov oaktsamhet.

Även bestämmelserna om olaga våldsskildring och om förledande av ungdom är viktiga att nämna. Bestämmelsen om förledande av ungdom avser planenlig spridning till just barn och ungdom, exempelvis genom distribution i närheten av en skola eller annan samlingsplats för ungdom.

Statens biografbyrå har enligt lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram, den s.k. granskningslagen, ansvar för tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om olaga våldsskildring och otillåten utlämning av teknisk upptagning när det gäller rörliga bilder. Byrån ska verka för att överträdelser beivras. För ändamålet finns 16 regionala kontrollörer anställda.

De nämnda bestämmelserna reglerar i dag utbudet av grova våldsskildringar och pornografi till unga. Det finns för närvarande inga planer på att göra någon förändring av den gällande lagstiftningen när det gäller åldersgränser för att kunna hyra eller köpa filmer av denna karaktär.

Ulla-Britt Hagströms andra fråga gäller om jag avser att införa en absolut åldersgräns på film som visas på biograf. Enligt granskningslagen ska en film eller ett videogram som visas offentligt vara granskad och godkänd av Statens biografbyrå. Biografbyrån beslutar också om åldersgränser för filmer. En film kan antingen bli barntillåten eller tillåten från 7 år, 11 år eller 15 år. Bedömningen utgår från att en film inte får godkännas för visning om den kan vålla barn i aktuell åldersgrupp psykisk skada. För 7- och 11-årsgränsen gäller den s.k. ledsagarregeln. Den innebär att barn under 7 år får tillträde till filmer med 7-årsgräns i sällskap med en vuxen och att barn över 7 år får tillträde till filmer med 11-årsgräns i sällskap med vuxen. Gränsen för vuxenfilm går vid 15 år och omfattas inte av någon ledsagarregel. Regeln är alltså i den meningen absolut – ingen person under 15 år ska komma in på sådana filmer. Det är Statens biografbyrå som har ansvaret för att se till att denna regel följs.

Den rapport från Vårdsskildringsrådet som Ulla-Britt Hagström nämner i sin interpellation innehåller bl.a. en uppföljning av ledsagarregeln. Rapporten kommer att utgöra underlag för vidare överväganden i Regeringskansliet.

Ulla-Britt Hagström frågar vidare vilka åtgärder jag avser att vidta för att försvåra för barn att se våldsskildringar och pornografi via kabel-TV. Detta är en viktig och mångfasetterad fråga som vi i regeringen och jag personligen tar på största allvar. Det pågår därför inom Kulturdepartementet en översyn av frågan om rätten att kunna utesluta program med pornografiskt innehåll från TV-abonnemang. Beredning pågår också av frågan om ett förtydligande av censurbestämmelsen i granskningslagen och möjligheten till abonnentinflytande i kabel-tv-nät. När beredningen är avslutad avser regeringen att återkomma i dessa frågor.

Ulla-Britt Hagströms sista fråga gäller barnen som mediekonsument. Även jag anser att frågan är central liksom regeringen i dess helhet. Att barn lär sig vad det innebär att vara mediekonsument är viktigt i alla sammanhang. Det handlar helt enkelt om att bli kritiskt tänkande människor. Här spelar skolan en viktig roll. Enligt kursplanerna som

gäller från hösten 2000 ska medierna och deras roll också uppmärksammas i alla ämnen. Eleverna ska utveckla förmågan att utnyttja olika möjligheter för att hämta information samt utveckla sin förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap.

En bra skola och engagerade föräldrar är dock inte tillräckligt. Samhället måste på andra sätt nå ut till barn, ungdomar och vuxna med kunskap om hur bl.a. medievåldet påverkar våra barn och unga och hela samhället. Rådet mot skadliga våldsskildringar, Våldsskildringsrådet, fyller genom sitt arbete med kunskapsinhämtning, informationsspridning och branschkontakter en viktig funktion. I budgetpropositionen för 2002 aviserade regeringen en modernisering av uppdraget till Våldsskildringsrådet. Uppdraget ska anpassas efter dagens problembild, och det kan i det sammanhanget finnas skäl att se över rådets sammansättning. Detta arbete pågår för närvarande inom Kulturdepartementet, och regeringen avser att återkomma i frågan så snart som möjligt.

Anf. 11 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Bakgrunden till att jag återigen vill debattera frågan om barnens möjligheter att sortera i all information som ges inte minst via TV, videofilmer och Internet är de barn som inte klarar av detta. Jag är så naiv att jag tror att det bakom våldtäkter och gruppvåldtäkter mot flickor ligger bilder som barn tar intryck av. I skola och undervisning satsar vi på att ge barn goda bilder och föredömen. Genom TV, Internet och veckopress utsätts barnen också för dåliga föredömen. Den 12-åriga flickan på Kärsbyskolan i Botkyrka erbjöds plats på en annan skola. Rektor såg inte gruppvåldtäkten som ett skolproblem. Det hände utanför skolan. Polisen uppmanade flickor att inte gå ensamma till skolan. Som att vända på en hand försvann den 12-åriga flickans allemansrätt, rätten att gå till sin skola och vara tillsammans med sina kamrater, rätten att våga gå ensam till och från skolan när man är 12 år. Vi har i Sverige ofta proklamerat och är stolta över vår allemansrätt, men det finns flickor som blivit framtagna allemansrätten. Varför?

Pojkar 12, 13, 14 och 15 år gamla: Varifrån hämtar de bilder som kan leda till ett så grovt brott som en gruppvåldtäkt? En amerikansk undersökning som nyligen publicerats har följt amerikanska barn under 17 år. Den säger att ungdomar som tittar på TV mer än en timme per dag blir mer våldsamma än andra som vuxna. I studien ingår 700 personer som i dag har en medelålder på drygt 30 år. Sedan mitten av 80-talet har forskarna noga kartlagt deras benägenhet att ta till våld. De har samlat in uppgifter om allt från knytövsslag som orsakar sår och blåttiror till rån och andra kriminella våldsbrott. De samband de har kommit fram till har visat sig tydligast för män. Forskarna har räknat med att en genomsnittlig timme under bästa sändningstid innehåller mellan tre och fem våldshandlingar och att våld ingår i ca 60 % av alla program.

Fru talman! Det räcker inte med att vi i Sverige försöker urskulda oss med att ungdomar i USA ser på TV i genomsnitt tre timmar per dag, att jämföras med Sveriges knappt två timmar. Det gäller innehållet. Det är också stora skillnader mellan kommersiell TV som visar mera våld än *public service-TV*. Om vi i Sverige tror att läromedel påverkar undervisningen, att undervisning leder till något gott, och att reklam påverkar kan vi inte längre sitta med armarna i kors och tro att barn och ungdomar

varje dag kan serveras med sexscener från TV utan att samtidigt få undervisning och samtal. Ungdomar vill pröva vad de ser. Ges inte andra tillfällen kan en 12-årig flicka bli offret, utsättas för förnedring och berövas sin allemansrätt medan vi vuxna passivt tittar på. Detta är helt i strid mot barnkonventionen som säger att barn ska skyddas mot information och material som är till skada för barnets utveckling.

Trots att jag vet att kulturministern har samma uppfattning som jag att vilja skydda barnen vill jag med denna debatt komma längre än svaret. Jag vet också att kulturministern på fredag ska ställas till svars för att hon vill försöka få fram lagförslag mot skadliga TV-program för barn. Det är helt otroligt att ställa en minister till svars för att vilja skydda barnen. Men jag vill veta: Avser kulturministern att se över lagen om granskning och kontroll av videogram med syftet att säkra beteendevetenskaplig kompetens då ärenden om fastställanden av åldersgräns ska göras?

Anf. 12 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag kan bara instämma i betydande delar av det interpellanten har redovisat här. När det gäller forskningsresultat får man alltid ta hänsyn till att det finns forskningsrapporter som drar åt ett helt annat håll. Det vi har att ta ställning till i denna kammare och i regeringen är den kommersialisering av även barns och inte bara vuxnas sexualitet som präglar vår vardag på olika sätt.

Det krävs därmed insiktsfulla och samtidigt öppna och mogna människor som utan fördomande och sexualfientlighet kan agera i förskola, i skola, i utbildningssystem och i de sammanhang där vi får oss olika mediebudskap till livs. Det är inte så att man kan stänga in barn i en glasbubbla. Det ska vi inte göra. Jag tror inte att någon vill det. Däremot är det viktigt att vi som mogna vuxna säger att den kommersialisering av också barns sexualitet som förekommer inte är en angelägenhet bara för familjen och för individen. Där har också samhället och politikerna ett ansvar att ta.

Vi har som framgick av mitt interpellationssvar också gjort mängder av insatser från regeringens sida. Framför allt befinner vi oss mitt uppe i ett arbete där vi ännu inte är klara över resultaten.

Jag är inte säker på att jag uppfattade den sista frågan. Men om den handlade om ledsagarregeln vill jag gärna säga att vi har fått en rapport från Våldsskildringsrådet som vi nu noggrant studerar i Kulturdepartementet. I rapporten fanns en del synpunkter om att det finns anledning att titta närmare på kammarrätten som instans för överklaganden av filmärenden som rör åldersgränser för barn. Våldsskildringsrådet framhåller balansen mellan juridisk expertis, barnexpertis och filmexpertis som en tänkbar utgångspunkt för en diskussion. Detta är något som vi kommer att föra vidare, men jag får återkomma till det när vår interna beredningsprocess är klar.

Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack, kulturminister Marita Ulvskog. Det handlade just om den frågan och även om sammansättningen när det gäller beteendevetenskap och fastställande av åldersgränser när filmer granskas. Nu vet jag att det så småningom kommer ett svar på den frågan.

Angående frågan om åldersgräns för att kunna hyra och köpa filmer som innehåller våldsskildringar och pornografi står det i brottsbalken om otillåten utlåning av teknisk upptagning, precis som Marita Ulvskog säger i svaret. Men tyvärr är ju verkligheten en helt annan. Barn kan få tag i vilka filmer som helst.

Karin Stigbrand har i Psykologtidningen nr 5 i år skrivit en artikel med rubriken "Filmvåldet har blivit vardag". Hon menar att våldet på film och TV har avdramatiserats: "Det tillhör vardagen. Ingen av de statliga myndigheter som ansvarar för tillsynen är speciellt intresserad", skriver hon.

Karin Stigbrand har intervjuat ett antal ungdomar. Det sexuella våldet kommer igen i många svar. Enigheten mellan flickorna är total. Oavsett vilken ort de kommer ifrån och vilket studieprogram de går på är deras erfarenhet att pojkar/män och flickor/kvinnor har olika syn. Kvinnor, till skillnad från män, accepterar inte kopplingen mellan våld och sex. Många har sett scener som de i efterhand önskar att de aldrig behövt uppleva. "Det är som att kvinnan inte är värd någonting och att sex är fult och våldsamt", säger någon.

Är det verkligen så, kulturminister Marita Ulvskog, att lagstiftningen är tillräcklig? Det är sant att det från årsskiftet 1992 anges i brottsbalken att spridning och skildringar av grovt våld eller tvång är ett yttrandefrihetsbrott. Alla som distribuerar film till allmänheten måste anmäla sig i ett dataregister hos Biografbyrån. Ansvarig utgivare ska finnas. Men förhandsgranskning är obligatorisk endast när det gäller film och video-program som ska visas offentligt. Det finns heller inga generella åldersgränser. Förbudet gäller att lämna ut verklighetstroga våldsskildringar till personer under 15 år.

Fru talman! Det är också positivt att kulturministern lovar att följa upp rapporten från Våldsskildringsrådet, nr 27, vad gäller vuxenmedverkan och ledsagarregeln. Här har föräldrar möjlighet att skydda barn från det de inte bör se, även om man ställde sig undrande när man hörde att fritidsverksamheten tog med barn till *Scary Movie*.

Det största framtidsbekymret är kabel-TV-nätet. Tekniska lösningar för att blockera TV-program finns i dag tillgängliga för digitala sändningar. Tyvärr finns ingen motsvarande teknik för analoga sändningar. Digitalboxarna är utrustade med s.k. barnlås för att på olika sätt blockera programutbudet. Den hittills mest förfinade metoden är användande av s.k. ålderskontrollerat barnlås – en föräldrakod, där användaren kan låsa program eller kanaler efter åldersrekommendationer.

Systemet kräver att programföretagen sänder ut en åldersrekommendation i samband med sändningen av ett program, dvs. en rekommendation om från vilken ålder programmet är lämpligt. Canal plus har en gräns på 18 år för sina erotiska filmer. Man knappar in den med en behörighetsskod. För närvarande är det endast Canal plus och Canal Digital som lämnar en åldersrekommendation.

Det finns inga uppgifter om i vilken utsträckning barnlåsen utnyttjas. Jag undrar om det är en fråga som kulturministern avser att följa upp. Kan kulturministern tänka sig att lagstifta om att en åldersrekommendation ska anges för alla program?

Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det behövs en översyn av befintlig lagstiftning, det kan behövas förändringar av andra regelverk och av resurser på olika nivåer. Men det handlar också om att vi måste ta ansvar som vuxna i en mängd andra sammanhang. Det går inte att förlita sig bara på lagstiftning.

Ulla-Britt Hagström frågade till sist om en lagstiftning om att det ska sättas ut tydliga åldersgränser. Det är ingenting som vi har diskuterat i Kulturdepartementet. Däremot har vi vid olika tillfällen haft kontakter med de sändande kabel-TV-företagen. De har blivit mycket tydligare i sina anvisningar om hur man bär sig åt för att använda sig av barnlåsen. Jag tror att vi kommer att göra väldigt mycket mer när det gäller teknikens möjligheter att vara föräldrarna behjälpliga på den här punkten. Jag tror inte att detta är något som det i första hand behövs lagstifta om.

Vi ser över hela detta område, och det är inga frågor som inte är så att säga tillåtna att granska. Det som vi intensivast har arbetat med under den senaste tiden – och där är vi inte klara än – är ett förtydligande av granskningslagen. Det handlar om eventuellt behov av lagregler för att stärka abonnentinflytandet över programutbudet i kabel-TV.

Det handlar också om att ge Vårdsskildringsrådet ett vassare och tydligare uppdrag. Hittills har uppdraget varit inriktat på just våldsskildringar och inte på pornografi, och det är en viktig anledning till att uppdraget nu behöver moderniseras. Det handlar naturligtvis även om barn som mediekonsumenter i största allmänhet.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att regeringens ambition inte är att vi vill tillbaka till 50-talet med den förljugna sexualfientlighet som präglade den tiden. Vi vill inte förbjuda pornografi, men vi tycker att det är väldigt viktigt att uppmärksamma att barn från ganska låg ålder utsätts för ett massivt medieutbud med mycket våld och ett slags kommersialisering av sexualitet. Det gör att vi är djupt engagerade i denna fråga. Vi kommer att fortsätta detta arbete också under de närmaste åren.

Anf. 15 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Givetvis ska vi inte tillbaka till 50-talet, Marita Ulvskog. Men vad som håller på att ske är att något som är det finaste människor emellan – sexualiteten – håller på att förråas. Barn och ungdomar håller på att få en alldeles felaktig bild av sexualiteten. Skolan har inte resurser för att klara av att ge den samlevnadsundervisning som behövs. Flera föräldrar har retirerat. Många ungdomar får inget stöd.

Barn drunknar i bilder som påverkar dem. Det är vuxenvärldens ansvar att rädda de barn som håller på att drunkna. Ett barn som hamnar i vatten och inte kan simma drunknar.

Vi måste se till att flickors allemansrätt får leva kvar. Den får inte beskäras alltmer på grund av det flöde som förekommer och på grund av att det inte finns tillräckligt med sex- och samlevnadsundervisning i skolan. Många får sin bild av sexualiteten från veckopressen. De får inte den undervisning, den tillit och framtidstro som min generation fick.

Våra barn skyddas från att springa ut i gatan. Man kontrollerar livsmedel. Vi skyddar våra barn. Det finns en 18-årsgräns för inköp av tobak och folköl. Men när det gäller stimulans för själen och de bilder som visas är fältet fritt.

Prot. 2001/02:92

9 april

Svar på
interpellationer

Om vi tror på bildens betydelse måste flera av oss vakna. Vi kan inte tro att våra barn själva ska kunna plocka ut det bästa. Det finns en inneboende nyfikenhet som driver barn att se fel program. När det finns brist på föräldraansvar och barnet självt får avgöra, måste alltså samhället ännu starkare hjälpa till och stötta.

Anf. 16 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tycker inte att fältet är fritt. Jag vill gärna säga att det inte är så att politiker i allmänhet och definitivt inte regeringen eller jag som ansvarigt statsråd sitter med armarna i kors i de här frågorna. De är viktiga. Vi kommer att fortsätta arbeta med dem, därför att medieutbudet ju ser så helt annorlunda ut i dag. De budskap som når unga människor och som påverkar deras värderingar, deras syn på sig själva och det starka kommersiella tryck som finns i en del av detta utbud kräver att vi djupt engagerar oss i dessa frågor med full respekt för den yttrandefrihetslagstiftning vars anda vi är väldigt angelägna om att inte inkräkta på.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2001/02:250 om gränshinder i Norden

Anf. 17 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Kent Olsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att undanröja gränshinder i Norden. Han frågar dels om Sverige och Danmark kommit närmare en lösning på skattefrågorna, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att den negativa särbehandlingen av bemanningsföretag ska upphöra.

Som ansvarig minister för både nordiskt samarbete och den inre marknaden är jag starkt engagerad i arbetet att undanröja hinder för den gränsöverskridande rörligheten för enskilda och företag i Norden.

Det största projektet i detta avseende är givetvis integrationen i Öresundsregionen. Det krävs ett intensivt samarbete med Danmark för att vi tillsammans ska kunna utnyttja regionens utvecklingspotential och för att öka vår attraktionskraft och dra till oss företagsetableringar och utländska direktinvesteringar. På så sätt kan vi också öka tillväxten och sysselsättningen. Den gynnsamma utveckling i fråga om just tillväxt och sysselsättning som har skett i Skåne är givetvis ett resultat av de ansträngningar som har gjorts i regionen. En framgångsrik integration i Öresund är till nytta för hela Sverige och Danmark, inte bara för Skåne eller Köpenhamnsregionen. Samtidigt är potentialen långt ifrån utnyttjad till fullo.

Vi har sedan tiden före öppnandet av Öresundsförbindelsen den 1 juli 2000 haft ett intensivt samarbete tillsammans med den danska regeringen för att främja integrationen. Under hösten 2001 prioriterade vi t.ex. tre olika områden: skatte-, socialförsäkrings- och arbetsmarknadsområdena. Den viktigaste frågan är givetvis beskattningen av gränspendlare. För närvarande pågår förhandlingar mellan finansministern i Sverige och den danska skatteministern. Till grund för förhandlingarna ligger tre kriterier som slogs fast vid ministermötet om Öresundsfrågor i Köpenhamn i

slutet av oktober. Dessa tre kriterier är främjande av integrationen, kostnadstäckning och enkelhet för medborgare och företag. Det nuvarande systemet är svåröverskådligt och svarar inte mot dessa kriterier. Målsättningen är att få en modell som är enkel för enskilda och företag, som är integrationsvänlig och som är kostnadstäckande. Dessa förhandlingar pågår just nu i en konstruktiv anda, och jag hoppas att de kan avslutas inom kort.

Vad gäller frågan om bemanningsföretagen vill jag framhålla att några nordiska länder, bland dem Danmark, har särskilda interna skatte-regler för anställda som hyrs ut av uthyrningsföretag eller andra företag. I det danska fallet innebär dessa regler att Danmark kan beskatta ett svenskt uthyrningsföretags anställda som arbetar på den danska sidan, även om de arbetar där under en kortare tid och även om de har sin arbetsgivare i Sverige. I Sverige har vi inte några motsvarande bestämmelser. Vi är väl medvetna om reglernas integrationshämmande karaktär. Frågan om beskattning av bemanningsföretagen är en del av de pågående skatteförhandlingarna.

I de fall där harmoniseringsåtgärder inte är möjliga eller ens önskvärda måste det vara lätt att få tag på korrekt information om våra grann-länders regler. I Öresund har vi en gemensam svensk-dansk databas kombinerat med ett *call center* som går under namnet Öresund direkt. Därutöver har vi i Malmö också satsat på ett informationskontor där representanter för skattemyndigheten, försäkringskassan, arbetsför-medlingen, länsstyrelsen och Region Skåne finns samlokaliserade för att svara på frågor när man står inför valet att etablera sig, flytta, arbeta eller studera på endera sidan. Erfarenheterna har stimulerat till initiativ för att få till stånd liknande informationsfunktioner mellan Sverige och Norge och mellan Sverige och Finland med Åland.

Den svenska regeringen har också valt att lyfta upp integrations- och gränshinderfrågorna i det nordiska samarbetet. I vissa fall då vi har tyckt att takten inte varit tillräckligt hög har vi valt att genom bilaterala snabbspår försöka påskynda nordiska lösningar. Med Öresund som inspi-rationskälla har vi således gått vidare med att mer systematiskt söka identifiera och komma till rätta med de hinder som försvårar rörligheten över gränserna också mellan Sverige och Norge och mellan Sverige och Finland inklusive Åland. Detta är ett vardagsarbete som involverar många departement och myndigheter både på nationell och regional nivå. Det är också en del i arbetet med att förverkliga EU:s inre marknad.

Avslutningsvis vill jag poängtera att alla aktörer har en viktig roll i integrationsarbetet; regeringarna, regionerna, kommunerna, näringslivet och naturligtvis också medborgarna. Det krävs gemensamma ansträng-ningar för att vi ska få en dynamisk utveckling byggd på framtidstro, nya företag och jobb, gemensamma marknader för arbete, varor, tjänster och samhällsservice och ett flödande utbud av kultur- och fritidsaktiviteter.

Anf. 18 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag börjar med att tacka ministern för svaret.

Norden är för oss som är nordister lite speciellt. Vi har en gemensam historia i mångt och mycket, en gemensam kultur, gemensamma tradit-ioner och närbesläktade språk.

Prot. 2001/02:92

9 april

Svar på
interpellationer

Ett samarbete har funnits i över 50 år i Nordiska rådet, som i år har sin jubileumssession i Helsingfors. Men den nordiska gemenskapen har funnits längre än så. Det mest betydelsefulla som utträttats under dessa 50 år har givetvis varit den nordiska passfriheten och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Mycket samarbete sker i dag inom forskning, kultur, ungdomsutbyte m.m. Budgeten för Nordiska rådet är per år ca 1 miljard kronor. Men många upplever problem med det nordiska gränssamarbetet och de gränshinder som finns.

I min interpellation till statsrådet ställde jag tre frågor.

Har frågan om skatteskillnader mellan Danmark och Sverige kommit närmare en lösning? Svaret är tydligen nej. Man diskuterar, men ingenting har skett. Vid sessionen i Köpenhamn sades det att detta skulle vara klart inom två månader, men det är tydligen inte klart ännu.

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att undanröja andra former av gränshinder i Norden? Vad har hänt här? Kan ministern tala om vilka gränshinder som har avskaffats sedan vi diskuterade detta i oktober?

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att den negativa särbehandlingen av bemanningsföretag ska upphöra? Detta ingår tydligen också i skattediskussionerna.

Det skulle vara intressant att få veta när ministern tror att dessa skattediskussioner ska vara avklarade. Det är faktiskt viktigt att de blir det för alla de människor som bor vid gränsen, som bor kring Öresund, som bor i Tornedalen, som bor vid den svensk-norska gränsen.

Låt oss ta upp ett antal exempel på gränshinder. I Tornedalen kan en finländsk brandkår inte åka över gränsen för att hjälpa till att bekämpa en svensk brand. Finländarna saknar nämligen svensk släckningskompetens. En svensk ambulans kan inte åka över gränsen till Norge med morfin för att hjälpa till vid en bilolycka. Det räknas som knarksmuggling. Trots allt prat om en gemensam arbetsmarknad stoppas svenska kranförare i Finland. De anses sakna behörighet även om de kan visa upp utbildning från Sverige för just det aktuella kranmärket.

Det här är ju vardagsnära frågor, ministern, som är viktiga för människor. Och vad sker då i fråga om de här sakerna? Det är ju enskilda individer som råkar illa ut. Det hindrar integrationen och viljan och förmågan att flytta inom Norden.

Nordiska rådet ger varje år ett antal rekommendationer till Nordiska ministerrådet. År efter år ger de rekommendationen att minska gränshindren. Varför sker inte detta – eller rättare sagt varför sker det så lite? Jag skulle vilja säga att det egentligen är en nonchalans mot alla människor som bor i Norden. Jag tycker inte att myndigheter och regeringar tar detta på allvar. Jag skulle vilja höra vad ministern nu tänker göra för att komma till rätta med det här. Det finns ju en utredning, Norrboms utredning, som jag tänker återkomma till i mitt nästa anförande.

Detta är viktigt. Om vi tror på Norden, om vi tror på nordiskt samarbete, om vi tror att vi ska underlätta integrationen, om vi tror att vi ska få bort gränshinder, då måste något ske. Annars tappar både vi politiker och andra människor förtroendet för det Norden som vi tycker är så viktigt. Men, som sagt var: I nästa svar hoppas jag att ministern kan förtydliga lite grann vad man har gjort under de senaste åren.

Fru talman! Låt mig först säga att jag tycker att det glädjande att också riksdagen ägnar uppmärksamhet åt de här frågorna. Jag tror att det är andra gången sedan jag fick ansvaret för dem för fyra eller fem år sedan som jag har fått en interpellation av den här karaktären. Jag tycker att det är för lite. Jag tycker att vi tillsammans bör anstränga oss mer för att sätta strålkastarljuset på dessa för människorna i Norden mycket viktiga frågor även om de ligger långt ifrån de normala politiska debattområdena och även om de ligger långt ifrån de stora rubrikernas frågor.

Jag hör till dem som tycker att det faktiskt är viktigt att läkarna i skogarna mellan Sverige och Norge kan åka över gränsen och rycka ut vid en trafikolycka även om de har med sig morfin i sin läkarväska och även om de till äventyrs råkar ut för en tullare som misstänker att det är narkotikasmugglare i farten.

Kent Olsson tar upp ett antal konkreta exempel på områden som han tycker att det är trist att vi har problem med. Det gläder mig att han läser de rapporter som vi skriver. Exempelen kommer från de inventeringar som vi från svensk sida har tagit fram i det nordiska samarbetet. Det gäller inte minst det här läkarexemplet, som kommer från Värmland och Dalsland. Det är ett exempel på en fråga som vi har jobbat med, och i just det här fallet faktiskt en fråga som vi har lyckats lösa. Detta ska alltså inte längre vara ett problem.

Det gäller också en del andra saker, som grävskopor och snöplogar som inte kunde fortsätta att ploga snön om det kom en gräns mitt i skogen. Då skulle det deponeras moms, det var andra behörighetskrav för föraren, det var alla möjliga registreringsbekymmer och vad det nu var för något. Det har vi också lyckats lösa. Vi betar av den här typen av konkreta, människonära frågor en efter en även om jag gärna medger att det många gånger är väldigt trögt. Från svensk sida känner vi ibland i det nordiska samarbetet att det bara är vi som tycker att det här är viktigt, även om jag noterar att det nu har spridits kraftigt på andra områden.

Vad gäller skattefrågorna säger Kent Olsson att frågorna inte verkar ha kommit närmare en lösning, eftersom vi diskuterar, jämfört med i oktober när vi sade att vi skulle *börja* diskutera. Vi har nu fört diskussioner och rört oss i den här riktningen. Jag hoppas att det här går i mål snart, att det handlar om veckor mer än om månader. Att det har dröjt beklagar jag. Jag är inte säker på att Kent Olsson är lika ledsen som jag, för det hänger ju ihop med att Danmark bytte regering. Den nya regeringen ville ha tid på sig att komma in i frågorna. Mötena vi hade planerat ställdes in. Nyårsafton med champagne som Ole Stavard och jag skrev in i våra almanackor fick ställas in eftersom vi inte kunde avsluta förhandlingsarbetet. Men jag är optimistisk om att vi ska kunna lösa en del av detta.

Många av de väldigt svåra praktiska problem vi har handlar just om tillämpningen av inkomstskattefrågorna. Kan vi lyckas genomföra en beskattning enligt bosättningsprincipen upphör automatiskt många av de mycket tekniska och praktiska svårigheterna om i vilket land tjänstebilen ska beskattas när man bor i ett land och arbetar i ett annat – var ska villabeskattningen ske, var ska ränteavdraget läggas osv.? Det finns många sådana saker. Jag tror att vi från svensk sida är överens. Arbetet bedrivs

med stor kraft. Det handlar om genuina motsättningar och genuin kompromissvilja att lösa det här.

Låt mig till sist säga att det också gläder mig att vi nu diskuterar detta av det skälet att Sverige nu förbereder ordförandeskapsprogrammet för det nordiska samarbetet. Vi tar över ordförandeklubban nästa år. Det är min avsikt att under det året med kraft fortsätta verka för att just de här jordnära, till synes små, till synes kuriosabetonade, frågorna kommer i centrum för det nordiska samarbetet. Människorna i Norden måste se att vi jobbar med frågor som berör enskilda människor även om de inte är miljoner till antalet.

Anf. 20 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Vi kan vara överens om att de små frågorna inte är så små. De små frågorna är stora för de enskilda individerna. Man kan ju säga att det var skönt att vi fick några positiva svar från ministern, att vi åtminstone har lyckats lösa detta med läkare, morfinproblem och grävskoppor i Norden. Med tanke på vad vi har sysslat med i Nordiska rådet under en längre tid får man ta de små glädjeämnena som ett positivt tecken även om jag tycker att vi borde ha kommit längre under denna tid.

Medborgare som flyttar i Norden upplever de här problemen som mycket irriterande. Som ministern själv var inne på är det beskattningsproblemen. Det är de sociala välfärdsstrukturerna när det gäller pensioner och familjepolitik, och också utbildningen, som skapar de stora problemen. Vi har också sådana saker som högre telefonkostnader och bank-service som man borde kunna lösa.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. I den f.d. ambassadören Norrboms rapport säger han att de politiska beslutsfattarna, det nordiska ministerrådet och dess sekretariat, betydligt aktivare måste följa med i hur nordiska avtal och beslut tillämpas i medlemsländerna och de självstyrande områdena. En årlig redovisning till sekretariatet, som med kommentarer för denna till Ministerrådet i Nordiska rådet, ger politikerna möjlighet att kontrollera att deras intentioner uppfylls. Ett enkelt och klart system för redovisning av åtgärder, också uteblivna, bör skapas.

Min fråga till ministern i samband med detta är: Är ministern beredd att ta fram en sådan årlig katalog över det här så att man verkligen kan se vad som sker? Det problem som vi har i dag är ju att alltför många människor säger: Det sker ingenting i Norden. Ni står och stampar på samma plats efter passunionen, och efter detta med möjligheten att jobba överallt sker ingenting. För oss som är intresserade av Norden är det viktigt att något sker, och detta är kanske ett klart förslag. Visa vad som sker varje år!

Vi kan också konstatera, om vi tittar på Hallå Norden, att det är väldigt många människor som ringer, som hör av sig dit och frågar om olika saker. Under några månader år 2001, mellan april och september, hade man 4 161 personer som var inne på hemsidan och frågade omkring olika nordiska aspekter.

Därför tror jag att det är oerhört viktigt att man gör detta. Likaväl bör man uppmana de nordiska myndigheterna att koordinera examina och genomföra en samordning av bedömningsgrunderna vad gäller utbildning och studier. Det är också en oerhört viktig fråga, och där har vi också problem. Vi har detta med studiestöd, som är ett problem. Det finns ex-

empelvis medborgare som gått alla skolor i Sverige men som inte kunnat få studiestöd för högskolestudier i USA. Varken Sverige eller Finland ville betala.

Vi kan ta exempel på exempel, som ministern sade. Det kan gälla saker som kan synas vara mycket små men som är väldigt stora. Vi måste ta tag i de här problemen för att få ett fungerande nordiskt samarbete. Vi måste göra det enklare för människor att flytta.

Som sagt, är ministern beredd att redovisa varje år inom detta område – inte bara vad han själv har gjort utan även vad hans kolleger har gjort? Då kunde vi konkret peka på något och säga: Detta har skett i Norden – vi har minskat gränshindren och nu är vi på väg att plocka undan det ena efter det andra. Kan vi få ett sådant löfte av ministern?

Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag noterar med glädje att antalet ledamöter som är närvarande i kammaren har ökat med 50 %, nämligen med en person. Välkommen!

Jag tycker att det är roligt att debattera de här frågorna med Kent Olsson. Det känns som att jag har en bundsförvant i kampen mot den dumhet som ofta präglar de regler som vi har i Norden och som försvårar för enskilda människor på ett sätt som ingen regelförfattare tänkte sig från början.

Många av de exempel som vi nu har hört om – studenter, telefoner, skatter osv. – jobbar vi med. Många hinder har undanröjts och en del jobbas det med just nu. En del hinder som folk klagat över och som man kan dra på munnen åt har lösts, och det tycker jag att vi kan vara stolta över.

En sak som jag har märkt är betydelsefull för många är att ålänningar inte har haft möjlighet att spela på V 65. Det har de sörjt över, för det är det de vill. Det är det de ser på TV. Det är det språk de talar och det är de hästar som de följer med om. Det har inte varit möjligt för dem att spela såsom regelsystemen har sett ut. Det har vi ändrat på. Det gläder en del människor. Det har inga stora ekonomiska effekter vare sig för dem, för statskassan eller för ATG eller någon annan, men det har visat att viljan finns och att vi kan göra det även när det handlar om sådant som ser ut som småsaker. Där har Kent Olsson och jag precis samma perspektiv och samma synsätt.

Vad gäller Ole Norrbacks utredning vill jag säga att Kent Olsson är väldigt tidigt ute. Den utredning som Ole Norrback har arbetat med är inte klar att läggas fram förrän om en vecka. Därför har inte han själv inför allmänheten presenterat de förslag som Kent Olsson vill att jag nu ska ta ställning till. Ole Norrback har i ett tidigare skede luftat några tankar som har remitterats osv. Även jag är dock bekant med förslaget. För min del tycker jag självklart att Nordiska ministerrådets sekretariat ska ta fram en sådan här checklista – en resultattavla – som värderar hur de olika länderna genomför det man har lovat att genomföra. Man får gärna se till att den här listan blir längre och att vi kan få goda förklaringar på varför vi eller andra har misslyckats med att genomföra det vi har lovat.

Jag skulle vilja gå ett steg längre och säga att det nordiska samarbetet är så viktigt, så det gäller att vi inte bara använder det för att lösa pro-

Prot. 2001/02:92

9 april

*Svar på
interpellationer*

blem för människor i vardagen utan att vi också ökar respekten och förtroendet för det genom att tala väl om det. Det får mycket kritik, och ibland förtjänar det kritik, men det finns också mycket som är bra och som vi har anledning att skryta över.

Vi hade passfrihet i Norden långt innan Schengensamarbetet var uppfunnet och långt innan ens EU var uppfunnet. Vi har gått längre i samarbetet på socialförsäkringsområdet och på många andra områden än någon annan jämförbar region i världen, trots att Norden är ett område som faktiskt inte alltid har präglats av fredligt umgänge. Det är mindre än hundra år sedan det var krigshot mellan Sverige och Norge. Men i dag umgås vi på det här sättet, och det tycker jag är mycket bra.

Jag vill fortsätta att jobba med detta, och jag kommer att göra det under ordförandeåret. Jag har avtalat med min norska kollega, Jan Petersen, att vi ska träffas två gånger om året för att prata om just gränshindren mellan Sverige och Norge. Jag träffar mina danska kolleger mycket oftare än två gånger om året, och vi för en kontinuerlig dialog om de här frågorna i Öresundssammanhang. Med mina finska kolleger – särskilt med Ole Norrback, som var företrädare i detta – har jag ett längre samarbete. Ole Norrback är i hög grad inspiratör till det som nu görs mellan de andra nordiska länderna. Jag skulle gärna vilja att Kent Olsson hjälpte till i detta genom att tala väl om Norden oftare, inte bara i Norden utan också i världen.

Anf. 22 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag kan glädja ministern genom att tala väl om Norden. Jag tycker att Norden är en oerhört viktigt region. Just därför är den här debatten väldigt nyttig, men dessutom är det viktigt att vi går framåt.

Som en liten parentes vill jag säga att det första utkastet till rapporten kom redan i oktober, så jag avslöjar knappast några statshemligheter så här någon vecka innan den officiella rapporten ska komma. Jag tycker ändå att det är intressant att ministern är beredd att göra det både Norrback och jag föreslår, nämligen att upprätta en lista. Jag tror att det är viktigt att människor konkret ser vad som händer och att man upplever att de hinder som finns försvinner. Man känner att det blir lätt att röra sig.

Vi har Öresundsregionen, Norgeregionen, där jag bor, och uppåt i landet har vi Tornedalen. Det är områden där människor faktiskt bor på bägge sidor om gränsen. Man kanske jobbar på ena sidan och bor på den andra – man kör över gränsen, turistar och har väldigt stora utbyten.

För att ta några sista exempel, ministern: Det är inte roligt när en svensk bosatt i Danmark med andrabostad och bil i Sverige avvecklar sin fastighet i Sverige och vill flytta bilen som flyttgods till Danmark. Då kräver tullen en avgift på 60 % av bilens försäljningsvärde för införsel i Danmark. Det är klart att människor undrar: Vad är detta för något?

Jag hörde ett exempel i dag. Någon på Nordiska rådets sekretariat berättade för mig att tre personer tillsammans inte kan köpa en treliters vinflaska och införa till Norge. Man måste köpa tre enlitersflaskor, annars fungerar det inte. Det är klart att det står lite av ett löjets skimmer kring detta.

Låt mig till slut tacka ministern för en trevlig debatt. Jag upplever att vi i det här läget har samma ambitioner. Ministern har ett lite större an-

svar än jag har för att detta inte bara blir pratande utan också verklighet, så att vi kommer längre.

Prot. 2001/02:92
9 april

Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Vi är som sagt var överens om väldigt mycket. Jag hoppas att vi också är överens om ambitionerna osv.

De exempel som vi hörde var onekligen korkade. De var exempel på det jag talade om – dumma regler. Tre personer får inte ta en trelitersflaska över gränsen, utan det ska vara tre enlitersflaskor med allt vad det innebär av mera förpackningar osv. Problemet med att ta bilen till Danmark är också ett exempel på en konstighet. I båda fallen skulle ju Kent Olsson kunna tala med sina partivänner i Danmark och Norge och försöka hjälpa mig att få en ändring till stånd. Jag vill att det ska vara lättare för dem som väljer att köpa trelitersförpackningar i Strömstad eller Lysekil att få dem med sig hem till kamraterna på kalaset på fredag eller lördag.

Dessutom vill jag gärna säga att vi ska ha lite mer visioner i det här arbetet. Låt mig framföra min vision, nämligen att vi inför unionsupplösningensjubileet om ett par år ska kunna förtäta samarbetet mellan norra Bohuslän och södra Norge genom en ny bro vid Svinesund. Det tycker jag vore en rimlig ambitionsnivå och en rimlig vision och ett synligt uttryck för hur våra länder växer samman och gemenskapen utvecklas.

Till sist vill jag gärna bjuda in Kent Olsson och alla andra Lysekilsbor till att komma med idéer och uppslag som vi skulle kunna använda i arbetet med att utforma ett ordförandeskapsprogram för det nordiska regeringssamarbetet år 2003.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2001/02:327 om trafiken över Öresund

Anf. 24 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Kenneth Lantz har frågat mig om regeringen kommer att verka för att bibehålla två livskraftiga kommunikationsleder över Öresund samt om regeringen tänker respektera det ingångna avtalet mellan Sverige och Danmark när det gäller nivån på bilavgifterna på Öresundsbron. Dessutom ställer han frågan om regeringen även i framtiden kommer att verka för att integrationsarbetet i Öresund ska omfatta såväl södra som norra Öresundsregionen samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka integrationsarbetet i norra Öresundsområdet.

Jag vill börja med att slå fast att integrationen är en angelägenhet för hela Öresundsregionen. Det görs ingen åtskillnad mellan norra och södra Skåne. De insatser som har genomförts har gjorts för att främja integrationen i hela regionen.

Integrationen ska inte ses som något nollsummespel. Det som är bra för Helsingborg är också bra för Malmö och vice versa. På motsvarande sätt är ett framgångsrikt Skåne till gagn för hela Sverige.

Den svenska regeringen känner ett stort ansvar för att underlätta integrationen, genom att avveckla olika former av gränshinder och bidra

*Svar på
interpellationer*

till att skapa förenklingar. Att ta fasta på de stora utvecklingsmöjligheter som finns i regionen är naturligtvis inte bara regeringens ansvar. Ett huvudansvar ligger hos de lokala och regionala aktörerna samt på det privata näringslivet. Jag vill i sammanhanget understryka att just Helsingborg och Helsingör på många områden har varit föregångare i samarbetet över Öresund.

Ett mycket lyckosamt projekt i det här sammanhanget är den stora insats som gjorts i projektet Medicon Valley. I detta projekt finns en rad företag med från norra Öresund. Detta är ett utomordentligt exempel på hur hela regionen drar nytta av de komparativa fördelar som finns på det här området.

Ett annat exempel på framsteg är den överenskommelse på socialförsäkringsområdet som vi nådde i slutet av förra året. Myndigheterna i Sverige och Danmark kom då överens om en mer generös tillämpning av de dispensregler som gäller vid arbete i två länder. Överenskommelsen möjliggör distansarbete över sundet, till nytta för företag och pendlare i både norr och söder.

Regeringen har anslagit mycket pengar till den skånska delen av Öresundsregionen att marknadsföra sig internationellt. Det är angeläget att de olika delarna av Skåne blir bättre på att samarbeta för att bli effektiva i konkurrensen och attraktiva för utländska direktinvesteringar och etableringar.

För att stärka integrationsarbetet ytterligare kan jag nämna de informationsinsatser som gjorts i regionen. Vi har tillsammans med den danska sidan etablerat Öresund direkt – en hemsida och ett *call center* – dit personer i hela regionen kan vända sig för att få svar på frågor när man står inför valet att etablera sig, flytta, arbeta eller studera på endera sidan. Dessutom har vi på svensk sida ett informationskontor i Malmö där arbetsförmedlingen, skattemyndigheten, försäkringskassan, länsstyrelsen och Region Skåne finns samlokaliserade för att svara på medborgarnas frågor om vad det innebär för den enskilde att byta bostättnings- eller arbetsland. Jag har förstått att man också på dansk sida planerar för att öppna ett liknande informationskontor, vilket vi naturligtvis välkomnar.

Jag vill understryka att det är viktigt för integrationen att det finns flera livskraftiga kommunikationsleder över Öresund. De förutsättningar som har getts för den fasta förbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn är att den inte ska finansieras med statsmedel, att upplånade medel ska återbetalas och att den ska fungera tillsammans med andra transportmöjligheter över Öresund.

Konsortiet fastställer taxorna för vägtrafiken utifrån de villkor som anges i regeringsavtalet. Taxorna för fordonstrafiken över Öresund ska fastställas bl.a. med utgångspunkt från taxorna för färjetrafiken mellan Helsingborg och Helsingör. Den svenska regeringen har för närvarande inte någon avsikt att ändra regeringsavtalet.

Fru talman! Biltrafiken på den fasta förbindelsen över Öresund ligger i dag under den prognos som konsortiet gjorde före öppningen. Samtidigt har den totala trafiken över Öresund ökat med 60 % sedan den fasta förbindelsen öppnades. Jag är glad för denna ökning, och jag ser det som ett tecken på tilltagande integration.

En framgångsrik integration i Öresundsregionen är till nytta inte bara för Helsingborg och Malmö, utan för hela Skåne och hela Sverige.

Anf. 25 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag tackar först ministern för svaret på min interpellation. Anledningen till mitt agerande är den osäkerhet som sprider sig i nordvästra Skåne med anledning av handelsministerns olika uttalanden i pressen och hur dessa uttalanden kan komma att skada både integration och etablering utmed norra delen av Öresund.

För oss som bor och arbetar vid norra delen av Öresund är O-ringen viktig. För en fortsatt framgång med integrationen är det därför viktigt med en O-ring runt hela Öresund. Vi tror att framtiden kommer att kräva enkel förflyttning mellan Danmark och Sverige, som redan har berörts här inledningsvis, både över norra och södra Öresund. O-ringen är ett bra uttryck för den cirkel som ska förena oss som bor runt Öresund.

Fru talman! Handelsminister Pagrotsky har i sitt svar tydligen valt att helt bortse från sina tidigare uttalanden i medierna och skulle kanske önska att slippa en debatt om hur dessa uttalanden lagt grunden för en osäkerhet uppe i norra Öresundsdelen, i nordvästra Skåne. Näringslivet vill ha stabila och långsiktiga villkor. Företagen uppe i norra delen av Öresundsområdet är inte annorlunda än andra företag. De vill ha tydliga spelregler och säkra besked om framtidens regelverk.

Vi har vid flera olika tillfällen sett och hört handelsministerns uttalanden om priser för trafik över bron och om antalet fordon. Det är olyckligt om våra företagare ska uppleva att spelreglerna är instabila. Ett uttryck för denna oro är t.ex. handelsministern som en haltande part tillsammans med moderatpolitikern Carl Sonesson, som också har krävt nolltaxa för trafiken på bron. Genom just detta skapas osäkerhet uppe i nordvästra Skåne.

I svaret hörde vi att taxorna för fordonstrafiken över Öresund ska fastställas bl.a. med utgångspunkt från taxorna för färjetrafiken mellan Helsingborg och Helsingör.

Detta föranleder mig att ställa två frågor. Innebär detta att handelsministern tar tillbaka sina uttalanden om att konsortiet bör få fria händer att sätta taxorna och att det krävs en mycket kraftig prissänkning för att öka biltrafiken? Kan handelsministern ta tillbaka detta uttalande?

Jag har ytterligare en fråga. En notering som man kan göra är att uttrycket "bl.a." finns med i svaret. Men det finns inte med i broavtalet. Där står det klart och tydligt: Nivån för färjetaxorna vid Helsingborg–Helsingör är utgångspunkten vid fastställandet av taxorna för vägtrafiken.

Det intresserar mig att veta vad som har gjort att annat än färjetaxorna uppe i norra Öresund ska vara prisledande. Är avtalet möjligtvis ändrat?

Anf. 26 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag fick en stor mängd mycket precisa frågor i interpellationen från Kenneth Lantz. Jag har sex minuter på mig att svara. Att jag utelämnade en del av de argument, motiv och synpunkter som jag ibland använder i den offentliga debatten i just detta svar betyder inte att jag vare sig tar tillbaka eller har ändrat mig eller något annat, utan jag redovisar min allmänna syn som jag har haft hela tiden och som jag uttrycker på lite olika sätt i olika sammanhang t.ex. beroende på hur frågor från journalisterna är ställda.

Kärnfrågan är att Öresundsbron har byggts med utgångspunkt från ett avtal och med utgångspunkt från vissa principer, bl.a. att kostnaderna ska

Prot. 2001/02:92

9 april

Svar på
interpellationer

bäras av trafiken, inte av skattebetalarna i hela Sverige eller i hela Danmark, att tågtrafiken ska ha en låg och fast kostnad och att det är biltrafiken som ska betala räntor och amorteringar och underhåll av bron. Som det nu ser ut har trafiken blivit så liten att inkomsterna inte räcker för att betala det som sägs i avtalet. Då har jag dristat mig till att säga att man måste göra någonting för att öka intäkterna, annars tvingas man öka statsbidragen. Och jag tror att Kenneth Lantz och jag är överens om att det vore fel att låta detta ske. Jag tror för min del att lägre taxor för trafiken över Öresundsbron vid vissa tider i alla fall skulle kunna ge mera intäkter, inte överallt och inte alltid, kanske inte midsommartrafiken och när de stora karavanerna kommer men t.ex. i lågtrafik, och att det finns utrymme för flexibilitet i detta avseende. Jag noterar att sedan jag började prata om detta har brokonsortiet ökat flexibiliteten – infört nya rabatter och hittat på lite olika saker. Detta har lett till en ökad trafik och till ökade intäkter. Jag menar alltså att jag i avtalet har stöd för detta.

Det avtal som finns säger att nivån för färjetaxorna vid Helsingborg–Helsingör är utgångspunkt vid fastställande av taxorna för vägtrafiken. Det står alltså ”är utgångspunkt”, men det finns också andra krav såsom miljökrav och krav på att integrationen ska främjas. Så står det i varje fall.

Detta innebär inte att det slaviskt ska följas, och det innebär inte att privatägda rederier ska sätta avgifterna på Öresundsbron. Däremot innebär det att utgångspunkten ska vara det som jag nämnt. Jag konstaterar att när det gäller Helsingborg–Helsingör-förbindelsen är prissättningen mycket mer flexibel. Det är mycket mer av extraerbjudanden och rabatter och mycket mer av tillfälliga saker inför stora helger, vid lågtrafikperioder etc. Dessutom har man en mycket livaktig marknadsföring.

Om utgångspunkten är att det här ska jämföras tycker jag att det snarare talar för en ökad flexibilitet också vad gäller bron. Det kräver ingen ändring av avtalet, men det kräver att man följer avtalet och att den svenska och den danska regeringen håller sig borta från att ge instruktioner till brokonsortiets styrelse utan ger dem frihet att själva tillämpa avtalet i den här delen. Hittills har ju så inte alltid varit fallet, men så tycker jag att det ska vara.

Till slut vill jag säga att jag har sett i tidningarna att Kenneth Lantz alltid kritiserar mig – så var det långt innan det här kom upp i riksdagen – när jag säger vad jag nu har sagt. Jag tolkar det så att Kenneth Lantz vill att man, för att stödja utvecklingen i Helsingborg och Helsingör, ska höja avgifterna på Öresundsbron. Avgifterna har ju sänkts ungefär i den riktning som jag talar om, om än i ganska liten utsträckning.

Mot den bakgrunden vill jag fråga om Kenneth Lantz talar för kd i hela Skåne, också i Malmö, när han kräver höjda avgifter på Öresundsbron.

Anf. 27 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Svaret på den sista frågan är ganska enkelt: Jag tror inte att någon kristdemokrat i Skåne kräver höjda taxor på Öresundsbron. Däremot kräver vi att det avtal som en gång tecknats ska gälla. Vi är glada såväl över färjan i norr som över Öresundsbron i söder. Dock vill vi ha rättvisa spelregler. Framför allt vill vi ha en trygghet för våra företagare. Man ska inte behöva uppleva att det ändras från gång till annan.

Handelsministern vidrörde till en del miljöfrågorna. Jag skulle också gärna vilja beröra dem. Vi talar om storstadsregioner. Allt tyder på att kollektivresandet ökar, vilket är önskvärt i storstadsregionerna. Glesbygden kräver, av flera skäl, privata fordon för att integrationen över huvud taget ska kunna fungera. Vi kräver faktiskt också flera möjligheter till överfart över Öresund. Ett av skälen vad gäller bron var ju just att den skulle vara en kollektivtrafikbro. Man skulle stärka kollektivtrafiken.

Man kan undra varför en bro mest ska ses som en bilbro. Integration är mötet mellan människor, inte mellan danska och svenska bilar. Det viktigaste är väl ändå antalet huvud som passerar. Glädjande nog har vi konstaterat att det antalet har ökat. Det är bra, för det är betydligt viktigare än att gummihjul far över Öresund.

Miljömässigt ser jag hellre att tågresandet ökar än att biltrafiken ska öka över Öresund. Enligt Sven Landelius på Öresundsbrokonsortiet skulle en prissänkning av broavgiften vara förödande för verksamheten långsiktigt.

Jag vill återkomma till detta med stabila regler och långsiktighet. Det är synnerligen viktigt för oss i norra Öresund med just långsiktighet och stabila regler. Det bör finnas fler överfarter över Öresund snarare än färre. Därför vill jag återigen lyfta fram begreppet O-ringen som på ett bra sätt belyser vår förhoppning om ett rundare Öresund.

Integrationsarbetet är viktigt i Öresundsregionen. Det handlar om en mer än 300 år gammal riksgräns som ska luckras upp. Svenskar och danskar vill faktiskt komma närmare varandra – i alla fall gäller det skåningarna. Vi tror att det är bra. Vi vill växa i takt med att de byråkratiska barriärerna nu luckras upp. Öresundsregionen måste ses som en helhet, som en sammanhållen länk där den södra och den norra delen är beroende av varandra. Då förstår jag inte varför vi i pressen, som berörts här i dag, ska behöva läsa om en lägre broavgift som på sikt kommer att "sänka" färjorna i norra Öresund. De är ju en förutsättning för att O-ringen över huvud taget ska fungera.

Anser handelsministern att bron, som den är i dag och som avtalet är, fungerar bra? Om inte undrar jag om sänkta bilavgifter skulle vara svaret på problemet. Och, i förekommande fall: Vad är ett rimligt pris på överfart med bil, och varför talar handelsministern endast om bilar? Är det inte ett stort glädjeämne att tågtrafiken i sig har ökat över Öresund och blivit en succé? Det skulle vara väldigt skönt att få höra att ingångna avtal ska gälla.

Anf. 28 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det är en stor glädje att tågtrafiken har utvecklats väl. Jag sade det i mitt svar och jag säger det nu igen. Det är alltså mycket bra, och jag är mycket glad över detta. Dock löser det inte problemet med att brokonsortiet inte får inkomster till att betala räntor och amorteringar på sina lån. Dessutom har brokonsortiet väldigt stora underskott som hela tiden täcks med ökade lån. Jag har hela tiden sagt det och säger det återigen, och jag kan upprepa det också i nästa inlägg om Kenneth Lantz så önskar.

Jag gläds över att Kenneth Lantz inte kräver höjda taxor på Öresundsbron. Vidare konstaterar jag att taxorna, sedan han började skälla på mig för att jag ville ha lägre taxor, har sänkts. Vidare tycks

Kenneth Lantz i dag förlika sig med att denna sänkning nu är genomförd och ligger där. Men om man till äventyrs skulle komma fram till att man vill gå vidare på denna framgångsrika väg och sänka ytterligare vad gäller någon särskild avgift innebär det ju ett brott mot den stabilitet som Kenneth Lantz vill ha vad gäller broavgifterna. Då skulle han återigen vara emot, men väl genomfört finner han sig kanske i det på nytt – jag vet inte; jag blir inte riktigt klok på det här.

Låt mig för min del säga att jag tycker att det finns väldigt mycket i det här sammanhanget som talar för Helsingborg och Helsingör. Min glädje över framgångarna med tågtrafiken och det totala resandet i södra Öresund och i Öresund som helhet ska inte dölja det faktum att det också finns en del att glädjas över vad gäller Helsingborg och Helsingör.

I anslutning till att bron skulle öppnas var jag i Helsingborg. Jag slogs av den oro som fanns över att färjetrafiken i grunden skulle hotas och över det mycket kraftiga trafikbortfall som man var rädd för. I dag kan vi konstatera att de som talar om färjornas död hade fel. Naturligtvis är väl de själva också glada över det. Starka skäl talar fortfarande för en god konkurrenskraft för färjeförbindelserna.

Det är fem mil kortare transportväg från t.ex. Göteborg till Köpenhamn eller från Småland till Köpenhamn över färjeleden jämfört med över broleden. Jag har själv medverkat till och stött idén om att sätta upp tydliga skyltar vid motorvägen som upplyser trafikanterna – såväl långtradarchaufförer som bilister och andra – om de olika alternativ som erbjuds så att de kan träffa ett rationellt val. I början var det ju meningen att det bara skulle finnas skyltar som visade den långa vägen, inte den korta vägen. Jag tror att Kenneth Lantz och jag är överens om att det är en framgång att det blivit som det blivit. Det kan lite grann ha svarat för att det inte blev så dåligt som man trodde att det skulle bli med färjeförbindelsen.

Jag tror att både bron och färjan försvarar sin plats, också på lång sikt, ända till dess att vi får en välkommen ny tunnel mellan Helsingborg och Helsingör. Glöm inte att bron inte har åstadkommit annat än att Malmö och Köpenhamn har kommit varandra lika nära som Helsingborg och Helsingör i alla tider har varit och att malmöborna och köpenhamnsborna nu börjar närma sig den fördel som Helsingborg och Helsingör har av närheten och det väl etablerade samarbete som har varit sedan en lång tid tillbaka! Det finns alltså väldigt mycket positivt som talar för Helsingborg–Helsingör, inte minst allt det aktiva arbete som bedrivs av kommunerna, företagen och rederierna och andra som är delaktiga i detta – utbildningsanstalter, Campus Helsingborg osv.

Det pågår mycket som är dynamiskt och livaktigt. Danskundervisningen i Helsingborgs skolor är ett utomordentligt visionärt och framsynt drag som vi väntar på att man ska ta efter och lära sig av i Malmö.

Anf. 29 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag tackar för de här orden. Jag är, för att vara ärlig, något imponerad över handelsministerns kunskaper om vår vackra stad, sundets pärla. Men det är två saker som jag helt kort skulle vilja vidröra innan jag sätter punkt för den här debatten.

Prisneutraliteten mellan söder och norr i Öresund är egentligen det som debatten rör sig om – om priserna sedan går uppåt eller nedåt bara

det får vara lika konkurrens. Självklart är en grundtanke att vi ska få en hög effektivitet, som i sin tur ger utslag i bättre priser både på färjorna och nere i södra delen av sundet över bron.

Prisneutraliteten tycker jag att vi ska vidhålla.

Jag tackar för de målande orden om Helsingborg. Dock saknar handelsministern en viktig del som jag tror alla vi i Helsingborg är väldigt stolta och glada över, och jag får väl passa på att ta tillfället att hälsa handelsministern välkommen till vår vackra stad och bjuda på en tur med just färjorna. En tunnel kommer aldrig att klara av att ge den upplevelse som det är att en ljuvlig sommarkväll åka med båtarna mellan Danmark och Sverige och njuta av vår vackra region. Det är anledningen till att vi trivs och värnar vår hembygd Helsingborg. Välkommen ned till sundets pärla på en tur.

Anf. 30 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tackar för denna vänliga inbjudan inklusive löftet om vackert väder. Jag ska faktiskt till Helsingborg redan i början av maj. Dock tänker jag då inte "tura" utan besöka företag i Helsingborg som framgångsrikt verkar i den integrerade norra Öresundsregionen, och jag ska träffa också företrädare för kommunen och andra för att diskutera de frågor som vi diskuterar just nu.

Det är inte bara en vacker utsikt och det vackra vädret som talar för Helsingborg i det här sammanhanget. Vi ska inte glömma den utomordentligt goda kulinariska tradition som präglar denna stad och som jag menar kan utgöra en stark lockelse på turism från norra Själland och locka fler besökare och turister att utnyttja också norra delen av Skåne nu när uppmärksamheten på att Sverige och Danmark är närmare varandra än förr börjar få genomslag. Jag hoppas för egen del kunna besöka någon av Helsingborgs mycket framgångsrika och omskrivna restauranger.

Därmed vill jag tacka för en god debatt och för beskedet att kd inte vill se höjda broavgifter, och jag bekräftar att avtalet ligger fast. Avtalet ger utrymme för flexibilitet i prissättningen redan så som det ser ut. Nuvarande regler ger inga inkomster alls. Ingen människa betalar 550 kr för att åka tur och retur över bron på natten i januari när man är ensam. Jag menar att det finns mycket kvar att göra. Jag uppfattade knappast Kenneth Lantz inlägg som att han egentligen har någonting emot vad jag säger i denna del. Vi är överens om att avtalet ska bestå och tillämpas på ett bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2001/02:298 om medicinsk forskning ur ett könsperspektiv

Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att genom lagstiftning främja kvinnors deltagande i kliniska läkemedelsprövningar samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att följa upp resursfördelningen till genusmedicin.

Prot. 2001/02:92
9 april

*Svar på
interpellationer*

En grundläggande princip i det svenska välfärdssamhället är att alla människor har lika rätt till vård och omsorg oavsett kön, ålder, social och etnisk bakgrund eller sexuell läggning. Forskning är ett viktigt instrument för att utveckla och förbättra vården och omsorgen såväl medicinskt och tekniskt som för att förstå människors reaktioner och upplevelser i vårdsituationen.

Självklart måste könsspecifika skillnader uppmärksammas både vid forskning och vid klinisk läkemedelsprövning. Särskilt viktigt är det inom discipliner som medicin, vård och folkhälsoforskning, där de biologiska skillnaderna mellan könen är tydliga. Men även forskning på könet som kulturell och social konstruktion är viktig inom dessa discipliner för att både mäns och kvinnors behov av sjukvård och omsorg ska kunna tillgodoses.

Precis som Ulla-Britt Hagström påpekar ska Vetenskapsrådet fördela *minst* 10 miljoner kronor till genusforskning varje år. Rådet har särskilt avsatta medel från regeringen för detta. Men förutom dessa särskilt avsatta medel kan och ska även medel från ämnesråden inom Vetenskapsrådet fördelas till genusforskning och forskningsprojekt med genusperspektiv.

Vetenskapsrådet fördelar medel i cykler där en del går till nya projekt och en annan del till pågående projekt. För innevarande år beslöt Vetenskapsrådet att det skulle göras en särskild satsning på genusforskning inom det medicinska vetenskapsområdet. Vetenskapsrådet följer upp dessa satsningar med avseende på vetenskapligt innehåll och ekonomi på samma sätt som rådet följer upp alla satsningar och beviljade projektmedel. Jag har inte för avsikt att särskilt följa upp den fortsatta resursfördelningen för just genusmedicin, utan jag anser att det är av stor vikt att följa all genusforskning och framför allt integrera ett genusperspektiv i all forskning.

Vad beträffar kliniska prövningar har vi sedan länge ett system för forskningsetisk granskning i Sverige. Forskningsetiska kommittéer vid de medicinska fakulteterna granskar forskningsansökningarna med utgångspunkt i internationella deklARATIONER och konventioner.

Förhållandet mellan studiepopulationens sammansättning och patientgruppens sammansättning är en viktig vetenskapsmetodologisk fråga som de forskningsetiska kommittéerna beaktar vid bedömningen av kliniska forskningsprojekt. Detta är, precis som Ulla-Britt Hagström påpekar, särskilt viktigt när det gäller kön, men även ålder, etnicitet m.m. bör beaktas. Att lagstifta om studiepopulationens sammansättning är inte alltid den bästa vägen att gå. USA har gett läkemedelsföretagen förlängd patenträtt på läkemedlen om de, när så är lämpligt, har inkluderat barn i de kliniska prövningarna. EU-kommissionen diskuterar just nu ett förslag med en liknande innebörd.

Vid kliniska prövningar av läkemedel behövs, förutom ett positivt utlåtande från en forskningsetisk kommitté, också ett godkännande från LäkeMedelsverket. I LäkeMedelsverkets prövning utgör också studiepopulationens sammansättning ett bedömningskriterium. I regel sker de första prövningarna på friska frivilliga personer, och där kan det ibland vara så att könssammansättningen inte beaktas, eftersom man i det skedet inte vet hur preparatet påverkar gravida kvinnor. I senare skeden, när

preparatet kan prövas på patienter, är det i hög grad sjukdomsförekomsten hos olika grupper som styr sammansättningen av studiepopulationen.

Läkemedelsverket följer utvecklingen av könsfördelningen i studiepopulationen. De preliminära resultaten från denna studie visar att kvinnors representation förbättras och att studiepopulationens sammansättning väl speglar den aktuella patientgruppens sammansättning. Utvecklingen av studiepopulationen är en viktig fråga inom både klinisk forskning och klinisk läkemedelsprövning som det finns anledning att noga följa och diskutera, inte minst inom forskarsamhället.

Anf. 32 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Medicinsk forskning har av tradition utgått från män. I dag vet man att symtom vid sjukdom inte alltid är lika för män och kvinnor. Behandlingsmetoder behöver därför också i vissa fall se olika ut för att uppnå god effekt. Ett läkemedels effekt redovisas sällan ur ett könsperspektiv. Paradoxalt nog är äldre kvinnor inte med i kliniska prövningar, trots att de är de största läkemedelsanvändarna.

Vem skulle acceptera att män får sämre vård än kvinnor? Förmodligen ingen. Men motsatsen väcker ingen större upståndelse. Det ligger inget bakomliggande ont uppsåt från sjukvårdspersonalens sida till att kvinnor får sämre vård än män, utan okunskap. Det saknas helt enkelt tillräckliga fakta om hur vissa sjukdomar yttrar sig hos kvinnor. Rapporter visar också att män ofta får nyare och dyrare läkemedel än kvinnor utom för smärta och inflammation. Det är viktigt att uppmärksamma och söka förklaringar till att det fortfarande är så. Kvinnors läkemedelsanvändning är dessutom större än männens i alla åldersgrupper.

Fru talman! Vid kliniska prövningar i USA förpliktigas National Institutes of Health, NIH, att utfärda riktlinjer för att kvinnor inkluderas i den kliniska forskningen. Det gäller såväl den rent biomedicinska som den mer beteendevetenskapligt inriktade forskningen. Enligt riktlinjerna ska NIH försäkra att kvinnor inkluderas i all forskning, inte acceptera ekonomiska skäl som ursäkt för att kvinnor exkluderas samt aktivt arbeta för att rekrytera kvinnor till kliniska studier.

I Sverige däremot finns ingen motsvarighet till NIH:s riktlinjer om att inkludera kvinnor i forskningen.

Det finns t.ex. ingen svensk lagstiftning vad gäller könsspecifika kliniska prövningar av läkemedel. Tvärtom kan man i Läkartidningen läsa artiklar som "könsperspektivet i klinisk forskning försummas – ofta till nackdel för kvinnorna", "därför uteslöt forskarna kvinnor ur sina studiepopulationer" osv.

En av de förklaringar som forskare anger när de ska försvara att inga kvinnor har ingått i en viss studie är att forskning på kvinnor är mer tidskrävande och kostsam på grund av cykliska hormonsvängningar. Visserligen måste man ta hänsyn till fertila och gravida kvinnor för att inte skada barnet. Men detta måste ställas i relation till att om inte nya läkemedel är testade på fertila kvinnor och barn är det osäkert hur dessa grupper påverkas av läkemedlen som de faktiskt en dag kanske blir tvungna att inta.

En studie som enbart tar hänsyn till halva befolkningen är inte i mina ögon en vetenskapligt belagd studie där generella slutsatser kan dras.

Prot. 2001/02:92

9 april

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! Utredningen om frivillig jämställdhetsmärkning av produkter och tjänster tar i sitt delbetänkande upp möjligheten att införa ett system för frivillig jämställdhetsmärkning av läkemedelsprodukter och tjänster. Utredningen anser att frågan bör belysas ytterligare. Min fråga till utbildningsministern blir om utbildningsministern tänker ta fasta på denna utredning för att ytterligare förstärka forskningen utöver det som utbildningsministern har svarat. Avser utbildningsministern att påskynda den frivilliga jämställdhetsmärkningen av läkemedel? Det är bl.a. Eva Eriksson som har suttit i ledningen för den utredningen.

Anf. 33 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar Ulla-Britt Hagströms engagemang när det gäller jämställdhet i forskningen. Det är en viktig fråga – en av de strategiska frågorna inom forskningspolitiken. Forskarsamhället är fortfarande mycket ojämnt. Det blir väldigt tydligt om vi tittar på de högsta positionerna i forskarsamhället. Fortfarande är ca 13 % av professorerna kvinnor. Det har skett en ökning de senaste åren tack vare medvetna insatser, men det är fortfarande en lång väg att gå.

Det är den första viktiga åtgärden vi måste vidta, att arbeta mycket aktivt för att få forskarsamhället att bli mer jämställt. Det gör regeringen genom många olika åtgärder, med stöd av riksdagen. Varje universitet och högskola har målsättningar för hur de ska öka andelen kvinnor i de högsta akademiska positionerna. Där går det framåt. Vi har möjlighet att nå de mål som regeringen har satt upp. Det är viktigt. Det är ett dåligt utgångsläge, men det går att göra någonting åt.

Förutom högskolor och universitet finns myndigheter som spelar en stor roll: Vetenskapsrådet, FAS, Formas och Vinnova. Det är de fyra stora, nyligen formerade forskningsfinansierande myndigheterna i Sverige. De har skrivit tydligt i sina instruktioner att de ska beakta genusperspektivet i sitt arbete. Det är viktigt, för det innebär också att ett arbets sätt som avspeglar både kvinnors och mäns situation ska vara vägledande för dessa myndigheters arbete med forskning.

I de två senaste forskningspolitiska propositionerna, *Forskning och samhälle* som kom 1996 och *Forskning och förnyelse* som kom 2000, har genusperspektivet betonats mycket tydligt. Särskilda medel har också avsatts för att åstadkomma en bra utveckling och få ett tydligt genusperspektiv i forskningen i Sverige.

Den fråga som Ulla-Britt Hagström talar om, läkemedelsprövning och läkemedelsutveckling, ligger inte inom Utbildningsdepartementets område. Det är också en väsentlig fråga. Läkemedelsverket ska i sina prövningar se på populationerna och könssammansättningen i de grupper man använder för att testa läkemedel. Det görs också. Det är en viktig indikator på om det är kvalitet i undersökningen.

Om Ulla-Britt Hagström vill fördjupa sig i den delen föreslår jag att hon vänder sig till socialministern och Socialdepartementet för att diskutera den myndighetens ansvarsområde.

För de myndigheter som jobbar under Utbildningsdepartementet är uppdraget mycket tydligt. Jag delar fullt ut Ulla-Britt Hagströms engagemang för att ändra på sakernas tillstånd. Det finns förhoppningsfulla tendenser underifrån, inte minst inom medicinsk forskning.

Det finns i dag en majoritet kvinnor bland de forskarstuderande inom medicinsk forskning. Vi har ett generationsskifte framför oss i forskarvärlden också på de högsta positionerna. Det finns en fin möjlighet att bryta ett gammalt invariant mönster också i högskolevärlden. Det kräver att vi satsar på unga forskare och ser till att de får goda möjligheter att bryta väg, inte minst unga kvinnliga forskare.

Prot. 2001/02:92
9 april

Svar på
interpellationer

Anf. 34 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag håller med Thomas Östros om att forskarsamhället måste bli jämställt och att det måste gå snabbare. Det är givetvis bra att myndigheterna Vetenskapsrådet, FAS, Forma och Vinnova har instruktioner och att de är på alerten – om de nu verkligen är det.

Utbildningsministern ser det som självklart att könsspecifika skillnader uppmärksammas både vid forskning och klinisk läkemedelsprövning. Kanske ser utbildningsministern det som så självklart att han inte riktigt ser verkligheten.

En vanlig uppfattning i dag är att den vanligaste dödsorsaken för kvinnor är bröstcancer. Det är fel. Den vanligaste dödsorsaken är, precis som för män, hjärtinfarkt. Generellt drabbas män av hjärtinfarkt från 45 års ålder och kvinnor från 55 års ålder. Många av de kvinnor som drabbas av hjärtinfarkt saknar de symtom som anses vara typiska för hjärtinfarkt. Det kan leda till att kvinnor som söker hjälp för smärtor i bröstet sällan blir adekvat behandlade. Kvinnor drabbas mer av s.k. tysta hjärtinfarkter utanför sjukhusen.

Kvinnors och mäns kroppar bryter ned en del mediciner på olika sätt, vilket är särskilt tydligt när det gäller medicinering mot högt blodtryck och hjärtsjukdomar.

Så sent som vid frukostseminariet med Astra Zeneca AB i riksdagen den 13 mars, för en knapp månad sedan, var svaret ett annat: Avsaknaden av kvinnor vid läkemedelsstudier motiveras också med att resultaten blir mera korrekta om studierna endast utförs på män eftersom de anses utgöra *the golden standard*. Den delen ska jag tala med socialministern om i stället.

Thomas Östros pekar i sitt svar på exempel från USA där läkemedelsföretagen får förlängd patenträtt om de inkluderar barn i kliniska prövningar och att EU-kommissionen diskuterat liknande förslag. Är detta något som utbildningsministern kan tänka sig införa i Sverige? Följer utbildningsministern EU-kommissionens diskussion?

Fru talman! Vad biologiska skillnader mellan könen betyder fysiologiskt och kliniskt är en typ av forskning som det nyligen inrättade Centrum för genusmedicin vid Karolinska sjukhuset kommer att bedriva. Att problemet nu börjar uppmärksammas kan antas bero på att kvinnor själva har blivit läkare och på så sätt höjt kvaliteten i forskningen och vården av kvinnor. På så sätt håller jag med om det Thomas Östros säger, att det måste ske en utjämning inom forskarvärlden.

Tidigare var kvinnor utestängda från alla vetenskapliga sammanhang. De hade inte ens tillträde till arbetsmarknaden. Det var då uppfattningen om mannen som norm föddes. Kvinnor skulle uteslutas och skyddas.

Huvuddelen av all forskning har sedan följt i dessa spår. Av gammal vana har man fortsatt att utesluta kvinnorna. Det är först nu, när kvinnor börja ställa krav, som det sker en förändring. Utbildningsministern borde

följa upp att all forskning som får anslag beaktar behovet av ett genusperspektiv fullt ut. Det handlar om att inse problemen och ta tag i dem.

Jag är inte beredd att ge mina skattepengar till forskning som utesluter kvinnor. Jag vill vara med i den forskningen.

Anf. 35 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är ingen orimlig begäran att det ska finnas ett jämställdhets- och genusperspektiv i forskning, särskilt i t.ex. medicinsk forskning där det är mycket tydligt att skillnaden mellan män och kvinnor kan vara av stor betydelse.

Det är väldigt tydliga villkor från Utbildningsdepartementets sida gentemot våra forskningsmyndigheter. Det är en politik vi har drivit med framgång under de senare åren. Vi ska lyfta fram jämställdhetsfrågorna och bana väg för genusperspektivet i forskningen genom särskilda satsningar, och vi ska se till att alla våra myndigheter har detta uppdrag.

Det ska dessutom ske en uppföljning. Myndigheterna har i sina regleringsbrev också ålagts att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att förändra genusperspektivet i forskningen. Det följs upp i samband med att myndigheterna lämnar sina årsredovisningar.

Ulla-Britt Hagström koncentrerar mycket av sin diskussion på hur Läke-medelsverket agerar. Jag delar hennes uppfattning, men jag vill att hon vänder sig till det departement och den minister som har ansvar just för Läke-medelsverket. Det amerikanska exemplet gäller Food and Drug Administration, som inte är den forskningsfinansierande utan den kontrollerande myndigheten. I vårt fall är detta Socialdepartementets område.

När vi från riksdags och regerings sida säger att genusperspektivet måste integreras betyder det naturligtvis att det måste integreras också i sättet att arbeta i t.ex. medicinsk forskning. Då är det bra att Ämnesrådet för medicin i år också gör en särskild satsning på genusforskning inom det medicinska fältet.

På detta sätt bryter vi väg för det perspektiv som ska vara det normala perspektivet, men som i ett ojämnt samhälle inte är normalt förrän man gör någonting åt det. Jag menar att vi från Utbildningsdepartementets sida har arbetat med det på ett relativt framgångsrikt sätt under de senare åren.

Anf. 36 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är bra att Thomas Östros kämpar. Jag vill gärna ställa frågan om tidsperspektivet. Hur lång tid tror Thomas Östros att det tar innan vi når en jämställd forskning på dessa områden?

Hur redovisas uteslutningen av kvinnor? Det kan ju ske av vetenskapliga skäl, av historiska skäl eller t.o.m. av ekonomiska skäl. Går man igenom detta grundligt med forskarna, så att det verkligen blir en diskussion?

Det är inte bra om forskarsamhället skickar ut signaler som kan uppfattas som att kvinnors sjukdomar och hälsoproblem bedöms annorlunda på grund av att de har cykliska hormonsvängningar osv. eller som att man anser att kvinnors fall är mer svårlösta och att de får vänta tills männens sjukdomsproblem är lösta på ett vetenskapligt sätt och komma med

i andra ledet. Man börjar med frivilliga friska herrar, och kvinnorna får vänta längre.

Man kan över huvud taget fråga sig vilken norm undersökningsinstrument osv. är byggda efter. Jag tror att vi har jättemycket att göra. Vi skulle kunna ta en vandring på ett sjukhus och se över hur undersökningsinstrumenten ser ut. Det kan vi göra oavsett om det är socialministern eller utbildningsministern – helst bör båda två göra det – som går med. Är instrumenten byggda efter kvinnor? Är de byggda efter män? Hur arbetar man?

Man diskuterar cykliska förändringar och kvinnor i fertil ålder, men man diskuterar aldrig att också männen kan vara i fertil ålder och att det faktiskt finns en risk för biverkningar av läkemedel och strålning. Att spermier, som hela tiden nyproduceras, också skulle kunna ta skada av mediciner och strålning hör man aldrig i diskussionen.

Anf. 37 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill egentligen bara tacka för stödet för det hårda arbete som vi utför på Utbildningsdepartementet när det gäller att driva jämställdhetsfrågorna i forskningspolitiken. Jag tror att det är väldigt väsentligt, och det är ur många perspektiv oerhört viktigt strategiskt. Det gäller inte minst kvalitetsperspektivet.

Denna diskussion visar väldigt tydligt att människors sätt att fungera – hur de reagerar på medicinering eller vårdssituationer – kan vara köns-specifikt, och då måste vi faktiskt ha med båda köns perspektiv i forskningen.

Jag tackar för det stödet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2001/02:299 om utländska studenter

Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser att göra för att utländska studenter inte ska gynnas på svenska studenters bekostnad, för att möjliggöra för högskolorna att sälja uppdragsutbildning till studenter från länder utanför EU och för att överblivna studieplatser inom en högskola ska kunna gå till andra högskolor.

Sverige är en kunskapsnation med stolta utbildningstraditioner. För att befästa denna ställning krävs bl.a. omfattande satsningar på utbildning på alla nivåer. Under 90-talet har den svenska högskolan byggts ut kraftigt, och andelen ungdomar som påbörjar högskolestudier i Sverige senast vid 25 års ålder har ökat från 24 till 39 %. Därtill kommer ytterligare några procent svenska högskolestuderande, som med studiestöd från CSN enbart studerar utomlands. Sammantaget är det nu drygt 40 % av en årskull som påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder.

Regeringens mål är att hälften av en årskull ska ha börjat läsa på högskolan före 25 års ålder. För att nå detta mål krävs bl.a. ett omfattande arbete från högskolornas sida med att bredda rekryteringen till den högre utbildningen. Mot den bakgrunden ter det sig märkligt att kristdemokra-

terna återigen ger uttryck för uppfattningen att högskolan bör ges möjligheten att ta ut avgifter av enskilda studenter.

I propositionen *Den öppna högskolan* har regeringen lämnat förslag som syftar till att öka mångfalden i och internationaliseringen av den svenska högskolan. I propositionen gör regeringen bedömningen att högskolan bör öka inflödet av utländska studenter och att principen om avgiftsfria studier bör stå fast. Som jag har framfört i en tidigare interpellationsdebatt om avgifter, i vilken också Yvonne Andersson deltog, står den socialdemokratiska politiken för en högskola som är öppen för alla – oavsett bakgrund och ekonomiska möjligheter.

Svenska studenter har rätt till avgiftsfria studier vid våra universitet och högstskolor. Den principen gäller även för alla EU-medborgare och medborgare inom EES-området vid studier i Sverige. Enligt regeringen skulle en avgiftsbeläggning av enbart vissa utländska studenter innebära en icke önskvärd uppdelning av studenterna i olika kategorier. De som i första hand skulle drabbas är studenter från länder med svagare ekonomi, såsom exempelvis länder i Östeuropa och Baltikum. Jag motsätter mig därför avgifter inom den högre utbildningen i Sverige, oavsett vilket land en student kommer ifrån. Till detta kommer att våra nordiska grannländer och Tyskland erbjuder avgiftsfria högstskolestudier. Vidare skulle en avgiftsbeläggning behöva kompletteras med en betungande administration av stipendier för dem som skulle vilja studera i Sverige.

Jag delar inte Yvonne Anderssons synsätt att en öppen högstskola gynnar utländska studenter på svenska studenters bekostnad. Internationaliseringen av högskolan, till vilken de utländska studenterna bidrar, är något positivt, och de utländska studenterna är en tillgång som berikar Sveriges undervisnings- och forskningsmiljöer. Studenter med erfarenheter av svensk utbildning, svensk kultur och svenskt samhällsliv är dessutom goda ambassadörer för Sverige och kan utgöra en rekryteringsbas när svenska företag och organisationer anställer medarbetare i utlandet.

Uppdragsutbildning är utbildning som anordnas mot avgift från annan än enskild och för personer som uppdragsgivaren utser. Yvonne Anderssons formulering – ”att sälja uppdragsutbildning till studenter” – tyder på att Yvonne Andersson har en annan tolkning av begreppet. Denna tolkning är i praktiken inget annat än en omskrivning för avgiftsbeläggning.

Min inställning till avgiftsbeläggning har jag redan tydliggjort. Uppdragsutbildning för vilken uppdragsgivaren står för kostnaderna kan däremot vara ett sätt att öka antalet utländska studenter i den svenska högre utbildningen. Enligt min mening bör arbetet med sådan utbildning fortskrida och utvecklas.

Som regeringen anför i propositionen *Den öppna högskolan* bör universitet och högstskolor få möjlighet att utan särskilt medgivande av regeringen bedriva utbildning på uppdrag också av beställare från länder utanför EES-området. Jag avser att föreslå ändringar av reglerna om uppdragsutbildning så att detta blir möjligt.

Det nuvarande systemet för tilldelning av resurser för grundläggande högstskoleutbildning har nyligen setts över, och såväl utredaren som de lärosäten som yttrat sig över utredningens betänkande förordar i allt väsentligt att nuvarande system för tilldelning bibehålls.

I nuvarande system har varje lärosäte ett eget anslag för grundutbildningen med ett givet takbelopp. Antalet studenter och deras prestationer bestämmer utfallet inom ramen för takbeloppet. Möjligheter finns för det enskilda lärosätet att göra överföringar mellan olika budgetår såväl av outnyttjade takbelopp – sparande – som av helårsprestationer, om dessa inte rymts inom takbeloppet. En omfördelning mellan anslag kräver dock riksdagsbeslut.

Med stöd av lärosätenas prognoser har regering och riksdag genomfört en temporär indragning med 262,5 miljoner kronor per år på anslagen för grundutbildning vid vissa lärosäten fr.o.m. 2002. De frigjorda resurserna används för tre mycket angelägna satsningar, nämligen till utbildning av obehöriga lärare, till uppbyggnad av ett nätuniversitet och utbildning för utländska akademiker. På grundval av förnyade prognoser avser regeringen att i 2002 års ekonomiska vårproposition föreslå överföring av medel för ytterligare platser från vissa lärosäten till andra.

Mot bakgrund av att den högre utbildningen ställer krav på långsiktig planering och att det nuvarande tilldelningssystemet i allt väsentligt har ett starkt stöd anser jag att detta tilldelningssystem i sina huvuddrag bör bibehållas.

Anf. 39 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Tack för svaret!

Undervisningen vid universitet och högskolor ska vara avgiftsfri för svenska studenter. Det tycker både jag och mitt parti. Samtidigt vill vi att det ska vara möjligt för universitet och högskolor att agera internationellt, bl.a. genom att sälja uppdragsutbildning, vilket också är möjligt i dag med de bestämmelser som finns. Men vi vill inte att det enbart ska gälla stater, organisationer och företag utan att man även ska kunna sälja studieplatser till enskilda utländska studenter i länder som inte tillhör EU.

Såvitt jag förstår av ministrarnas svar är det i det här avseendet som vi skiljer oss. I mångt och mycket är vi helt överens. Det gäller vikten av att högskolan har hög kvalitet, att våra svenska studenter har företräde osv.

Kristdemokraterna har fått stöd för uppfattningen att vi mycket väl kan behöva ta ut en avgift av studenter från icke EU-länder för att upprätthålla hög kvalitet. Det stödet finns i *Advantage Sweden*, den statliga utredningen. Där ges möjligheten att sälja till stater och företag utanför EU, och där finns det också förslag om att det ska vara tillåtet att köpa undervisning vid svenska universitet eller högskolor.

Den här interpellationen skrevs samma dag som vi nåddes av nyheten från Mälardalens högskola. Där hade man tagit emot 80 studenter från Kina eftersom högskolan inte hade fått ett tillräckligt antal svenska studenter och därför riskerade att få tomma platser. I stället för att låta de tomma platserna gå till andra svenska högskolor och studenter erbjöd man dem till kinesiska studenter.

I realiteten är jag väldigt positiv till att de kinesiska studenterna fick läsa på Mälardalens högskola, men samtidigt vet jag att det är kö på andra platser i landet, där man inte har tillräckligt med utbildningsplatser. Därför kom min fråga: Vad avser ministern att göra för att överblivna studieplatser inom en högskola ska kunna gå till andra högskolor?

Av svaret kan jag inte utläsa någonting annat än att man inte ska rucka på det här. De lärosäten som får platser över kan sälja dem till

utländska studenter, dvs. studenter som har någon vän eller förankring i ett företag så att det kan gå under beteckningen uppdragsutbildning.

Fru talman! Utbildningsministern menar att ett system där man tar betalt av enskilda studenter från ett land utanför EU gynnar de rika och slår mot de fattigare länderna. Detta är enligt min mening inte alls korrekt. I realiteten kan det gälla de studenter som kommer från länder som kanske inte är demokratiskt sinnade, som har ett utbildningssystem där alla inte får plats av olika anledningar. De har möjlighet att söka till ett annat land och där få en chans.

Ministern säger att den öppna högskolan gynnar utländska studenter och att det är positivt. Den uppfattningen delar jag till fullo, men kvar står frågan: Varför måste de enskilda vara kopplade till företag?

Anf. 40 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det som blir olyckligt med Yvonne Anderssons resone-mang är att det i praktiken riskerar att bli en hämsko på international-iseringen av våra högskolor. Ta Mälardalens högskola som exempel!

Mälardalens högskola är en högskola med högt söktryck och god förmåga att fylla platserna. Det är en högskola som t.o.m. får en extra tilldelning när vi nu gör en ytterligare omfördelning under våren. Det är en mycket framgångsrik högskola. Det är en högskola vars rektor följde med mig på en resa till Kina för ett par år sedan i syfte att stärka kontak-terna mellan kinesiska universitet och akademier och svenska universitet. Ett väldigt viktigt syfte var också att bidra till en fri värld som gör att kontakterna mellan akademierna i Kina och den fria världens akademier ökar. Jag är övertygad om att det är väsentligt för Kinas utveckling. Då blir också studentutbyte och lärarutbyte en viktig del i detta.

Sverige är litet och Kina är gigantiskt, men om vi alla i västvärlden främjar intensiva kontakter med kinesiska universitet och kinesiska indi-vider på universitet bidrar vi till att urholka stenen i den totalitära regi-men i Kina. Jag tycker att det är ännu ett mycket starkt argument för internationalisering på goda villkor när vi nu ser att Mälardalen tar emot kinesiska studenter. Detta ger oss en möjlighet att visa Sverige, vår de-mokrati och våra värderingar, och vi får ambassadörer som kan Sverige när de reser tillbaka till Kina. Jag tycker att det är väldigt positivt.

Vi lever i en tid då vi bygger ut högskolan mycket kraftigt. Det finns ingen period i svensk historia som kan mäta sig med den när det gäller den resursöverföring som nu har skett till svenska högskolor. Det handlar om mer än 6 miljarder kronor av skattemedel för att bygga ut högskolan på det mycket starka sätt som har gjorts. Vi har fått en fantastisk ökning av andelen svenska ungdomar som går vidare. Den har ökat från drygt 20 % till över 40 %. Det är klart att det i den här dynamiska perioden också är klokt att öppna sig för utländska studenter.

När Yvonne Andersson vill införa avgifter på individnivå för ut-ländska studenter uppstår genast ett problem. Hur ska vi göra med bal-tiska studenter, som ingår i vår region? Vi har allt intresse i världen av att många baltiska studenter kommer till Sverige. Vi behöver också åka till de baltiska länderna och studera där. Med avgifter kommer vi att hindra en fattig student från Litauen från att över huvud taget fundera på att åka till Sverige. Är det en klok politik för Sveriges del i globaliseringens tid? Jag tycker inte det.

Det andra viktiga argumentet handlar om att Yvonne Andersson för in en kil i systemet i Sverige som öppnar vägen för avgifter också för svenska studenter. Hur ska vi hitta system som skiljer dessa studenter åt? Ska en människa som har levt i Sverige i några år och som har utländsk bakgrund betala avgift eller inte? Hur ska vi göra när kraven på avgifter också för svenska studenter kommer på tapeten när vi inför avgifter för vissa studenter?

Detta vill jag absolut inte medverka till, utan jag vill ha en stark uppslutning kring den avgiftsfria svenska högskolan. Därmed tycker jag att Yvonne Anderssons hela argumentation riskerar att resultera i en minskad internationalisering och ett minskat antal utländska studenter i Sverige, vilket skulle vara väldigt olyckligt både för kvaliteten och för Sveriges roll i världen.

Anf. 41 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Problemet är att ministern utestänger enskilda studenter från andra länder från att över huvud taget komma åt en högskoleutbildning.

Jag säger återigen, för vilken gång i ordningen vet jag inte, att det över huvud taget inte är aktuellt för vare sig mig eller mitt parti att ta betalt av svenska studenter eller EU-anslutna studenter.

Jag tycker att det är jättebra att Mälardalens högskola tog emot de här studenterna. Jag tycker att man ska ta emot många fler, men jag tycker att enskilda lärosäten själva ska få bestämma och avgöra om de vill göra detta. Jag tycker framför allt att enskilda som inte är kopplade till ett företag eller en organisation ska ha möjlighet att komma till Sverige och studera. Det är tydligen i det avseendet som vi är oeniga.

När det gäller min argumentation i interpellationen och det som står i ministrarnas svar är vi överens om grundtankarna, om nyttigheten med internationaliseringen och med att vi faktiskt delar erfarenheter.

Det är jättebra att vi har byggt ut vår högskola, men vi måste låta det bli möjligt för alla, oavsett om man är kopplad till ett företag eller ej, att ta del av detta. Och det ska vara möjligt för alla lärosäten i landet att ta del av och få in utländska studenter på det här sättet. Det är där som vi inte är överens. Jag tror att man ska jobba vidare med den frågan.

Det som jag talar om innebär inte på något sätt begränsningar, utan jag vill öka möjligheterna för svenska universitet och lärosäten att ta del av det som finns för högskolor och universitet i andra länder inom EU.

Anf. 42 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag skulle önska att Yvonne Andersson såg den opinionsbildning som nu pågår för att införa avgifter i svensk högskola. Flera företrädare för Moderata samlingspartiet har sagt klart ut att de vill ha avgifter. Kristdemokraterna har snuddat vid det. De har antytt att svenska studenter på något vis ska kompenseras via studiemedelssystemet. Jag tror att ni har trasslat er ur det, men det var ett faktum för några månader sedan.

Det vore mycket bättre om vi fick en uppslutning kring hur positivt det är med en öppen högskola, som är beredd och intresserad av att ta emot utländska studenter. Man har där en insikt om att utländska studenter bidrar till kvalitetsutvecklingen av högskolan. Att införa avgifter för

vissa studentgrupper kommer obönhörligen att leda till krav på avgifter för övriga studenter. Då kan vi glömma alla visioner om en öppen högskola.

Denna opinionsbildning finns nu i samhället. Man vill använda gruppen utländska studenter som ett bräckjärn för att införa avgifter. Jag vill icke detta. Jag menar att det är en klok investering för Sverige att vara öppen för utländska studenter. Vi har utrymme för att ta emot fler utländska studenter i Sverige, liksom fler svenska studenter har möjlighet att ge sig ut i världen.

I dag har vi kanske 30 000 – som ett stort svenskt universitet – ute i världen. Vi behöver ännu fler svenskar som reser ut. Då måste vi också vara öppna för att ta emot utländska studenter i Sverige på lika villkor som de svenska.

Anf. 43 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Thomas Östros och jag är helt överens i de här frågorna. Jag tar starkt avstånd från den opinionsbildning som innebär att vi ska ta betalt av studenter här. Men jag skulle vilja att vi hittade en väg för en kille eller en tjej från ett samhälle i ett land någon annanstans och från en familj som inte är välbeställd att också få möjlighet att komma in på ett universitet eller annat lärosäte. Det är det jag är angelägen om.

Jag kommer själv från en familj som inte hade kunnat ge mig möjligheter att läsa på universitet om det varit i början av 1900-talet. Tack vare starka politiska krafter som ordnade ett bra studiestödssystem och bra skolgång har också jag läst på universitetet. Utifrån detta ser jag på många människor som lever på andra ställen i världen. De kommer inte i närheten av en högre läroanstalt. De är enskilda individer utan koppling till företag eller organisationer. Jag vill hitta en väg för dessa personer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.33 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 2001/02:314 om kvaliteten på svensk forskning

Anf. 44 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson har frågat mig vad jag avser att göra för att förstärka forskningen vid Sveriges universitet och högskolor.

Låt mig börja med att konstatera att forskning av hög kvalitet spelar en mycket viktig roll för Sveriges fortsatta utveckling som ledande kunskapsnation. Det är därför av stor betydelse att Sverige tillhör den grupp av länder i världen som, i förhållande till sin storlek, satsar mest offentliga resurser på forskning och utveckling. Under perioden 2000–2004 höjs statsanslagen till forskning, framför allt grundforskning, och forskarutbildning med 1,5 miljarder kronor. Till detta kommer att Sverige har ett mycket FoU-intensivt näringsliv. Totalt sett satsar Sverige nästan 4 % av BNP på forskning och utveckling, vilket är mer än något annat land i världen.

Svensk forskning håller dessutom generellt sett en hög kvalitet. Sverige och vi som bor här är bra på att utveckla, ta till oss och använda ny teknik. Sverige har en mycket hög examination i forskarutbildningen och är världens största producent av vetenskaplig kunskap per invånare. Sverige intar en tätplats vad gäller antalet publicerade artiklar per invånare, men även antalet ofta citerade artiklar är stort jämfört med övriga OECD-länder. Vi har en stor andel anställda inom kunskapsintensiva företag och är bra på att skaffa oss nya patent.

I Sverige utförs den offentligt finansierade forskningen huvudsakligen vid universitet och högskolor. Det är ett uttryck för en medveten politik från regeringens och riksdagens sida. Att så mycket forskning utförs vid lärosätena är av stor betydelse, eftersom denna forskningsanknytning bidrar till god kvalitet i all högre utbildning. Jag är dessutom övertygad om att lärosätessförlagd forskning, i kombination med att en stor del av de statliga forskningsresurserna fördelas genom forskarstyrda forskningsråd, stärker kvaliteten på den forskning som bedrivs i Sverige.

Regering och riksdag har slagit fast att staten, som är garanten för forskningens frihet, har ett huvudansvar för grundforskning och forskarutbildning. Under 1980-talet ökade de statliga forskningsanslagen kraftigt, medan utbyggnaden av högskolans grundutbildningar stod still.

1990-talet präglades däremot av en kraftig utbyggnad av högskolans grundutbildningar, medan ökningen av de totala offentliga FoU-medlen till civila ändamål i fast penningvärde var mer beskedlig. 1990-talets sanering av statens finanser påverkade naturligtvis också de statliga forskningsanslagen negativt. Samtidigt tillfördes forskningen resurser från dels de nyinrättade forskningsstiftelserna, som genom att de skapades med pengar från skattebetalarna bör räknas till familjen av offentliga forskningsfinansierare, dels EU-medel, som ju också i grund och botten är skattebetalarnas pengar.

Det finns dock en oro i det svenska forskarsamhället som är viktig att ta till sig. Den kommer sig framför allt av de stora strukturella förändringar som skedde under 1990-talet. Intåget av forskningsstiftelser bortom forskarnas inflytande i kombination med stora EU-medel till näringslivsnära forskning och den nödvändiga saneringen av statens finanser skapade en tyngdpunktsförskjutning inom den offentliga forskningsfinansieringen i Sverige. Många forskare upplevde att grundforskningen fick stryka på foten även om de totala offentliga forskningsresurserna inte minskade. Prioriteringen av tillämpad och strategisk forskning medförde att andelen fria medel för forskarna att söka i konkurrens, där kvaliteten utgör det viktigaste urvalskriteriet, minskade.

Sedan jag blev forskningsminister har forskningsresurserna ökat och forskningspolitiken lagts om. Genom den nya myndighetsorganisationen för forskningsfinansiering har forskarstyret stärkts. Under perioden 2000–2004 höjs de statliga anslagen till grundforskning och forskarutbildning med totalt 1,5 miljarder kronor. Anslagen till Vetenskapsrådet, grundforskningens högborg, ökar under några år med omkring 30 %.

Avslutningsvis vill jag påminna Yvonne Andersson om att Kristdemokraterna så sent som i höstas i sitt förslag till statsbudget för 2002 faktiskt föreslog att anslagen till forskarutbildning under en tvåårsperiod skulle sänkas med 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Mot denna bakgrund ter sig Yvonne Anderssons svansföring något hög.

Anf. 45 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag får väl tacka för svaret, även om jag kanske inte var så lycklig över det sårande inslaget i slutet. Jag återkommer till det.

För ett par veckor sedan presenterades en ny undersökning av SUHF, Sveriges universitets- och högskoleförbund, om den högre utbildningen i landet. Av den framgår att de besparingar som har genomförts under 90-talet har urholkat anslagen till landets högre lärosäten. Samtidigt har, precis som ministern har sagt flera gånger, antalet studenter i det närmaste fördubblats som ett led i den politik som har förts för att ungefär hälften av svenskarna på sikt ska läsa på högre utbildning eller åtminstone påbörja sådan före 25 års ålder. Flera har alltså blivit tvingade att dela på en mindre kaka.

Kvaliteten på svensk grundforskning tycks vara sjunkande, tvärtmot vad ministern vill göra gällande. Orsaken är minskade anslag i kombination med krav på utbildning av fler studenter.

Låt oss ta ett litet exempel. Vi vet att grundutbildningen ska bygga på vetenskaplig grund, på forskningsanknytning och på beprövad erfarenhet. Forskningsanknytningen innebär fakultetsanslag till våra lärosäten, och fakultetsanslagen har blivit allt lägre. Utifrån detta ska på något vis denna försörjning till grundutbildningen ske, och då är det självklart att det blir en kvalitetssänkning. Därtill har våra professorer och docenter fått allt mindre tid över för forskning. De ska undervisa mer, och det tar lång tid att skriva ansökningar. Eftersom fakultetsanslagen är mindre ska man nämligen ansöka om pengar från Vetenskapsrådet, vilket också framgår av ministrarnas svar.

Därmed ligger den kritik jag här riktar i linje med de slutsatser som Vetenskapsrådet har presenterat, också det alldeles nyligen. Där framgick att de offentliga medlen till forskning har minskat med 1,6 miljarder kronor under 90-talet. Det är detta som jag är oroad över.

Utbildningsministern har återkommande konstaterat att Sverige ligger långt framme som forskningsnation. De nu redovisade undersökningar som jag har pekat på visar att detta är en sanning med modifikation.

Så sent som i dag har jag varit i kontakt med fyra forskare, varav ingen hade upptäckt att detta har förstärkts. Det finns nämligen många andra dolda hål, så att säga, som de här forskningspengarna går till. Vi har lokalöverbyggnader, vi har administration och vi har andra delar.

Eftersom forskningen är underfinansierad står vi inför en risk för en forskningskollaps, skulle jag vilja säga. Det är förödande för en nation

som Sverige, som är beroende av forskningen för att behålla sin ekonomiska standard. Forskning är egentligen ingenting annat än ett samhälles framtida välfärd.

När det gäller nyttiggörandet av svensk grundforsknings idé är vi svaga. Det visades i tydlig statistik vid SISTER:s årskonferens förra veckan. Därför vill jag höra: På vilket sätt anser forskningsministern att vi är starka när det gäller innovationer? Kurvan går stadigt nedåt, medan den i t.ex. Finland går stadigt uppåt.

Resten får jag återkomma till i mitt nästa inlägg.

Anf. 46 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Yvonne Andersson tar i sitt inlägg upp tre områden, och det är viktigt att jag försöker kommentera alla tre – utbildning, forskning och innovationer.

När det gäller utbildning säger Yvonne Andersson att utbyggnaden har inneburit att fler har blivit tvungna att dela på en mindre kaka inom högskoleutbildningen. Det är en mycket stor resursöverföring som har skett under de senaste fyra åren till högre utbildning. Sammantaget innebär utbyggnaden en kostnad på över 6 miljarder kronor. Det är alltså inte så, om Yvonne Andersson vill mena det, att det är samma kaka som några tiotusentals studenter till har tryckts in under, om jag får formulera mig så. Det är absolut fel.

Däremot innebär 90-talet, innan utbyggnadsperioden, besparingar på ersättningen per student; först genom att den moderata utbildningsministern gjorde en utbyggnad utan att över huvud taget föra in några resurser. Det var det som var problemet för humaniora och samhällsvetenskap under Unckels sista år. Sedan genom budgetsaneringen, där all statlig verksamhet fick dra ned med ungefär 10 %.

Men vändpunkten 1997 och framåt innebär mycket stora överföringar av skattemedel som riksdagen har beslutat om. Det är unikt i vår omvärld. Det handlar om 6 ½ miljard i överföringar till högskolestudier för att kunna bygga ut. Det är en viktig period som vi nu går igenom.

Jag är den förste att peka på de problem som 90-talet förde med sig för kvaliteten i grundutbildningen. Därför har jag arbetat mycket under denna mandatperiod just med kvalitetsfrågorna, dels för att stärka kvalitetsutvärderingen, Högskoleverkets nya starka roll, dels för att se till att med 200 nya miljoner särskilt förstärka ersättningen per student inom humaniora och samhällsvetenskap. Det är viktigt, och det är också ganska unikt. Det är ett trendbrott att rikta särskilda medel för att öka kvaliteten. Det känner jag en viss stolthet över, måste jag erkänna.

Också när det gäller forskningen är det väldigt viktigt att se varifrån diskussionen kring forskningspolitiken härrör – 90-talet. En borgerlig regering som under 90-talets inledning lämnar den Tage Erlanderska traditionen att satsa på fri grundforskning och i stället inrättar forskningsstiftelser som forskarna har noll och intet inflytande över, som ska ha olika strategiska uppdrag, förändrar tillsammans med EU-medlemskap och EU-medel för forskning, som har tradition av mycket stark näringslivsnära forskning, forskningslandskapet i Sverige.

Yvonne Andersson för också in en tredje faktor, saneringsperioden, när svenska finanser var i uruselt skick. Också här har vi kommit till en

Prot. 2001/02:92
9 april

Svar på
interpellationer

ny trend. Det pekar också Vetenskapsrådet på i sin stora rapport om forskningsfinansiering i Sverige. Trenden har vänt. Nu ökar resurserna.

Jag är den förste att inse att de ännu inte har ökat i den omfattningen att vi har lämnat 90-talet fullt ut bakom oss. Strukturförändringen finns där fortfarande.

Jag ser det som väldigt viktigt att grundforskning ska prioriteras också de kommande åren. Där ser jag Vetenskapsrådets roll som särskilt viktig. Grundforskningsråd, styrt och kontrollerat av forskarna själva, forskarstyre genom lag i riksdagen är en väldigt viktig grundprincip. Kvaliteten kan de driva just genom konkurrensen kring forskningsmedlen. Jag ser gärna att vi kan fortsätta att förstärka Vetenskapsrådets resurser. Resurserna till Vetenskapsrådet ligger på plus 30 % de här åren.

Jag måste också där säga att det är en politik som jag kan känna att jag står för. Det räcker inte. Men en grundläggande stolthet känner jag också där för att vi har lyckats vända trenden.

När det sedan gäller innovationerna är det riktigt att vi inte i tillräcklig omfattning lyckas förmedla också kunskapen när det gäller innovationer. Men också här finns intressanta utvecklingstendenser. Inom biotekniken framstår nu Sverige som ett av Europas allra starkaste innovativa länder. Vi har Uppsala–Stockholmsområdet, vi har Lund och Göteborgsområdet där vi har möjlighet att också fortsätta att förstärka en mycket intressant utveckling på innovationsområdet.

Anf. 47 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! När jag talar om en allt mindre kaka handlar det om per capita jämfört med tidigare och då har det blivit mindre. Trots att det har tillförts pengar till grundutbildningen har det blivit mindre.

Men det var egentligen inte där, herr utbildningsminister, som jag var kritisk. När jag lyfter fram det här är det fråga om den sammanvägda delen. För att nå hög kvalitet ska grundutbildningen de facto ha en liten del av de fakultetsmedel och den forskningsanknytning som krävs. Därför är det viktigt att det är rejäla fakultetsmedel till den forskarmiljö som det är möjligt för våra forskare att arbeta i och för att det också ska kopplas över till grundutbildningen.

Jag hade önskat att ministern i det trenderbrott som han talar om hade tillfört mer fakultetsmedel till våra forskarinstitutioner. Då hade vi haft en större möjlighet att se till att kvaliteten ökar. Det är nämligen det som jag avser när jag relativt stolt kan tala om att vårt parti kan stå för att vi inte avsätter så mycket pengar till forskarutbildningen. Vi är oroliga för att kvaliteten inte ska upprätthållas.

Det har ingenting att göra med att vi anser att vår nation behöver stå sig högt när det gäller forskning och högre utbildning utan det handlar om att den inte ska byggas ut så snabbt att man ger avkall på kvaliteten. Hade ministern varit med på SISTER:s årskonferens, som jag tidigare refererade till, hade han också uppfattat de signaler som gavs i forskarvärlden och från andra ställen, även internationellt, där vi inte kan vara så starka när det gäller innovationer. Jag tror att det skulle vara värdefullt för vårt land om vi fick en tydlig signal från forskarministern om hur vi på ett bättre sätt, gärna i kontakt med t.ex. näringsministern, kunde utnyttja den forskning som Sverige kommer fram till för att nå starkare innovationer, så att vi får en sprudlande tillväxt i landet.

Det var sårande för mig att höra ministerns slutord i svaret, att Yvonne Andersson inte ska stå med så hög svansföring. Jag skulle vilja veta vad han menar. Om han menar att jag faktiskt har tagit den senaste statistiken och de senaste utredningarna på allvar kan jag inte se det som något märkvärdigt att lyfta fram dem i en debatt som denna. Snarare tvärtom. Jag är fullständigt övertygad om att ministern tillsammans med mig själv och alla andra politiker i den här kammaren är intresserad av landets bästa och samhällets välfärd i framtiden. Det är ju det samhället vi bygger tillsammans. Då tycker jag att det är bra att vi från olika fronter lyfter fram behoven och det som skulle kunna åtgärdas. Det har varit min ambition med den här interpellationen.

Anf. 48 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är det enkla faktumet att Kristdemokraterna är det parti i riksdagen som vill dra ned på högre utbildning och forskning. Jag har en lista framför mig. Anslagen till grundutbildningen i högskolan vill ni dra ned med 590 miljoner och anslagen till forskarutbildningen med 100 miljoner kronor per år 2003–2004. Ni sparar 315 miljoner på studiestödet, ni slopar anslaget till myndigheten för Sveriges nätuniversitet, ni minskar anslaget till Högskoleverket och ni minskar anslaget till att bredda rekryteringen till högskolan. Kristdemokraterna är i denna mening lite unikt som parti i riksdagen.

Jag har väldigt höga ambitioner när det gäller utbildnings- och forskningspolitik. Jag är stolt över att vi har lyckats göra detta starka trendbrott. Men jag ser väldigt stora uppgifter framför oss, inte minst när det gäller forskningen. Det är otvetydigt så att det behövs än mer resurser till svensk forskning om vi som ett litet land ska fortsätta att hålla oss allra främst. Det blir en väldigt viktig fråga för kommande år. Då är det märkligt att möta den kritik som Yvonne Andersson för fram från ett parti som har så att säga abdikerat lite grann när det gäller satsningar och i stället tror att mindre satsningar ger bättre kvalitet.

Det här är en period då vi framför allt har gjort någonting som är unikt, om vi ser på flera årtiondens sikt, nämligen en stor satsning också i kronor på grundutbildningen. Det var alldeles nödvändigt. Det har gjort att svenska unga människor också har fått en mycket större möjlighet att läsa vidare på högskolan. Det var alldeles nödvändigt för deras framtid och för landets framtid.

Framför mig ser jag forskningen som det som är högprioriterat. Nu när vi har ett vetenskapsråd som är starkt och börjar finna sin roll, som har en resursökning framför sig på 30 %, men som också har väldigt intressanta uppslag för sitt fortsatta arbete, tycker jag att det är där vi ska sätta in de stora ambitionerna.

I regeringens forskningsberedning har vi ett antal möten nu under våren. Under förmiddagen hade vi det andra mötet i en serie som ska förbereda nästa mandatperiods forskningspolitiska proposition. Den första forskningsberedningen samtalade om forskarutbildningen och dess framtida roll. I Forskningsberedningen sitter erkända forskare och näringslivsmänniskor, och vi för resonemang tillsammans. Vi är rörande överens om att forskarutbildningen behöver ytterligare satsningar därför att den har en sådan strategisk roll.

I förmiddags talade vi just om innovationer och innovationspolitik. På ett kommande möte senare i vår ska vi ägna en heldag åt grundforskningens villkor och framtida idéer och strategier kring hur vi ska stärka svensk grundforskning.

När det gäller just dagens möte kring innovationer var det en väldigt samstämmig diskussion som var intressant att höra. Först och främst finns det i dag en uppslutning kring att högskolorna spelar en väldigt stor roll för vårt framtida välstånd. Vi måste fortfarande vara väldigt vaksamma för att en innovationspolitik inte får hota den akademiska friheten och integriteten. Men det finns i dag en stark insikt om att just högskolorna måste delta i att också föra ut kunskaper och idéer till näringslivet om ett välstånd ska kunna byggas i framtiden.

Då är t.ex. frågor kring lärarundantag viktiga. Vidare är det frågor om hur de holdingbolag som universitet och högskolor har kan stötta innovationsprocessen. Naturligtvis är det frågor om riskkapital och såddfinansiering. Det är en rad frågeställningar som vi har arbetat med under mandatperioden men som säkert kommer att vara väldigt viktiga också under nästa mandatperiod.

Vi har att lära av vad som har hänt under de senare åren inom biotekniken. Där visar Sverige att vi kan vara oerhört dynamiska också när det gäller små och medelstora företag. Uppsala–Stockholmsområdet är sett till sin storlek både i Europa och i ett världsperspektiv ett starkt kluster för bioteknik. Det är något att hämta inspiration från för den framtida politiken.

Anf. 49 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag är positivt överraskad över att ni har diskuterat innovationer så mycket. Det har inte framkommit så tydligt tidigare i den politiska debatten. Vi ligger på efterkälken, och debatten behövs. Det var det jag efterlyste. Där är vi rörande överens. Jag kommer från en stad där biotekniken och dess konsekvenser har fått ett starkt fäste, så jag tror att vi kan få ut mycket av detta.

Det är angeläget att lyfta fram den kritik som ministern visade när det gällde mitt partis lägre satsning på högre utbildning och forskning. Det är viktigt för mig att få säga att det här handlar om att vi har velat ha en stabil, stark men långsammare tillväxt i jämn takt. Det är därför vår budget har sett ut som den gör. Vi vill naturligtvis ha vägar för att utveckla den delen för framtidens välfärd, dvs. det vi med ett annat ord kallar för forskning. Den måste byggas så. Vi får inte tillväxt i landet utan att bygga vidare på hög utbildning och forskning. Där är vi också överens. Vi måste hitta vägar där inriktningen blir så bra och effektiv som möjligt. Där är jag orolig för forskningsmiljöerna på lärosätena, och där är jag orolig för att vi springer i väg så snabbt att vi biter oss själva i svansen – för att använda svansmetaforen – och missar i kvalitet, vilket resulterar i längre tidsåtgång. Det förlorar landet och våra lärosäten på.

Det är jätteviktigt att detta blir bra och effektivt. Där måste vi satsa mer på kvaliteten i forskarskolorna och i grundutbildningen. Vi får inte riskera att hamna i något som tar för lång tid på grund av att vi har förlorat i kvalitet. Kanske Newtons lagar också kan överföras.

Anf. 50 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vill man bita sig i svansen kanske det underlättar med en hög svansföring.

Jag vill ta upp en tråd som Yvonne Andersson nämnde om forskarutbildningen. En av de stora satsningar som vi har gjort under mandatperioden på närmare en kvarts miljard kronor är satsningen på forskarskolor. Jag tror att vi har en del att lära oss av detta inför framtiden. Den enkla grundidén är att vi behöver göra forskarutbildningen attraktiv som utbildningsform om vi ska kunna rekrytera våra mest begåvade människor till att ta det steget. Men det är också fråga om en insikt om att vi behöver mer samverkan i Sverige mellan högskolor och universitet.

Nu är de flesta forskarskolorna – 16 stycken över hela landet, med ett universitet som värduniversitet – i full sving. Jag har besökt ett par av dem, och jag har blivit ganska inspirerad av dem. Genom att se till att det finns goda resurser för forskarutbildning skapas goda miljöer för unga människor att satsa på en forskarkarriär. Det gäller också samverkansidén, som också ökar den kritiska massan och gör att vi får möten mellan forskargrupper – både rutinerade forskare och nya doktorander. Jag tror att det kan bli väldigt bra.

Jag har bl.a. besökt historiska institutionen i Lund. Där leder man en forskarskola i historia med flera högskolor inblandade. Mötet med studenter och lärare var starkt. Man har där fått en väldigt fin start. Den kvalitet som det blir av att doktorander och lärare över hela landet kan samverka är en intressant modell också för framtiden. Men det kräver mer resurser. Kristdemokraterna argumenterar för mindre resurser. Jag tror inte att det på lång sikt är en klok politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2001/02:315 om specialdestinerade medel till förskolan

Anf. 51 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gunilla Tjernberg har frågat mig vad jag avser att göra för de kommuner som inte får del av de specialdestinerade resurserna till skola och förskola.

I början av 1990-talet genomfördes många och genomgripande förändringar inom skolans område. Samtidigt minskade kommunernas resurser, vilket också drabbade skolan. Resurserna till skolan ökar nu åter. Dock finns det stora skillnader mellan olika kommuner och mellan olika skolor. Det finns oroande signaler om arbetsbelastningen och om svårigheter att leva upp till de mål som anges i läroplaner och andra styrdokument. Alla elever kan inte läsa, skriva och räkna tillräckligt bra när de lämnar grundskolan, bl.a. därför att resurserna för att hjälpa elever i behov av särskilt stöd har varit otillräckliga.

För att förbättra förutsättningarna för barn och ungdomar att nå målen för utbildningen har regeringen infört ett särskilt statsbidrag som ska användas till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Målet med bidraget är att personalen ska öka med 15 000 anställda till år 2006.

Prot. 2001/02:92

9 april

*Svar på
interpellationer*

Innevarande läsår får kommunerna 1 miljard kronor till personalförstärkningar. Därefter ökar bidraget successivt med 1 miljard kronor per läsår till dess att nivån 5 miljarder kronor är nådd läsåret 2005/2006. Efter fem år ska bidraget infogas i det generella statsbidraget som en varaktig nivåhöjning.

I den förordning som reglerar statsbidraget tas särskild hänsyn till kommuner som på grund av ansträngd ekonomi har avtal med Kommun-delegationen. Enligt dessa avtal ska de aktuella kommunerna sänka sina bruttokostnader och uppnå ekonomisk balans senast bokslutet för år 2002. För att även dessa kommuner ska kunna ta del av statsbidraget får bidraget användas för att motverka en minskning av personaltäteten. Kommunerna kan alltså använda statsbidraget för att behålla personal inom skolan som annars inte skulle ha kunnat vara kvar.

Hänsyn tas också till kommuner med vikande elevunderlag genom att bidraget används för att öka personaltäteten.

I interpellationen skriver Gunilla Tjernberg att det specialdestinerade statsbidraget inte får användas för att ersätta tjänster som kommunen *tidigare* dragit in. Men som jag nämnde inledningsvis är det just på grund av de besparingar som skola och fritidshem varit utsatta för som det särskilda statsbidraget tillkom. Däremot är det självklart att bidraget inte får användas för att ersätta redan befintlig personal med ny eftersom målet med bidraget är att öka personaltäteten.

Anf. 52 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Först vill jag tacka skolministern för svaret på min interpellation.

Jag vill börja med att tala om varför jag har framställt interpellationen. Under slutet av förra året nåddes jag av beskedet från en av landets större kommuner – Umeå kommun – att man inte skulle komma i åtnjutande av de specialdestinerade statsbidragen som skulle gå till personalförstärkningar i skolor och fritidshem och som regeringen, precis som skolministern redovisade, anvisade i förra årets budget. Anledningen var att man i Umeå hade haft ett ekonomiskt underskott under 90-talet, och i arbetet med att åstadkomma en budget i balans hade man tvingats dra in tjänster i den kommunala verksamheten.

Budskapet till kommunen från Skolverket var alltså nej till de specialdestinerade pengarna för att öka personaltäteten. Jag vill då tala om vad man säger i kommunen.

Skolstyrelsens ordförande, tillika partikamrat till skolministern, säger i en kommentar att han är kritisk till systemet att kommunerna har krav på sig att få budgeten i balans samtidigt som man inte får något bidrag om antalet tjänster har minskats. Det är där det finns pengar att hämta. Det blir ett moment 22. Liknande kommentar framför kommunstyrelsens ordförande i samma kommun – med samma partitillhörighet.

Fru talman! Detta sker trots att det kanske är just en sådan kommun som är i behov av pengarna. Min fråga till skolministern är vad han avser att göra för de kommuner som inte får del av de specialdestinerade resurserna till skola och fritidshem – jag har förstått att det rör sig om ytterligare en kommun.

Huvuddelen av skolministerns interpellationssvar utgörs av en historieskrivning och en beskrivning av på vilket sätt de specialdestinerade medlen är tänkta att fördelas.

I slutet av interpellationssvaret uppfattar jag att skolministern inte vill eller inte känner till – men så tror jag inte att det är – att det faktiskt finns kommuner som inte fick ta del av medlen förra året på grund av att de arbetat med att få sin budget i balans.

Nu är det så att detta har inträffat. Vad är det som gör att regeringen väljer ett arbetssätt som motverkar sitt eget syfte – något som ytterst drabbar elever, personal, lärare och fritidspedagoger mycket hårt? Detta var väl inte regeringens ambition med de pengar som skulle förstärka kvaliteten ute på grundskolor och i fritidshemmen.

Anf. 53 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att skolan behöver mer resurser. Det är därför som vi på statlig nivå har lagt ned så mycket gemensamma resurser för att öka möjligheterna att anställa fler lärare och andra specialister ute på våra skolor. Vi från regeringen tycker att det är så viktigt att vi också har specialdestinerat pengarna till nyanställning av lärare och andra specialister.

Här har Kristdemokraterna valt en annan väg. De vill allmänt förstärka resurserna till kommunerna. Pengarna kan gå till äldreomsorgen, till skolan och till många olika verksamheter. De vill inte med samma tydlighet som regeringen har förstärka resurserna till skolan. Det är det första vägvalet.

Det andra vägvalet är – vilket jag tycker är väldigt viktigt – att när vi gör denna kraftsamling på 5 miljarder i nivåhöjning på permanenta statliga bidrag till kommunerna är det väldigt viktigt att det för med sig att vi får den önskvärda utvecklingen i kommunerna med mer personal och fler lärare så att måluppfyllelsen för de enskilda eleverna ökar. Den elev som behöver särskilt stöd ska få det. Därför har vi valt denna konstruktion.

Av landets drygt 280 kommuner är det bara två kommuner som inte får del av dessa resurser. Kommunerna har väsensskilda ekonomiska förutsättningar, men det är två av över 280 kommuner som inte får del av detta. Jag är alldeles övertygad om att de två kommuner – Umeå och Österåker – som inte fick del av det första steget arbetar hårt för att få vara med i fortsättningen.

Jag tror att detta spelar en roll också när det gäller dynamiken framöver. I varje kommun måste de statliga resurser som tillförs direkt till skolan kompletteras med att man själv prioriterar skolan i budgetarbetet. Därmed får vi också en utveckling för skolan som är önskvärd.

Jag ser att detta är ett bra system som i grunden gör det bättre för skolan eftersom det tillför mer resurser. Kristdemokraterna väljer att inte prioritera skolan. Det beklagar jag. Jag tror nog att det bland väljarna finns en stark uppslutning kring att man gör på detta vis.

Anf. 54 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna anser att det är väldigt viktigt med mer resurser till skolan. Därför har vi också satsat mer pengar till kommunsektorn utöver regeringens förslag. Vi vill satsa på skola, barnomsorg samt omsorg och omvårdnad av äldre.

Eftersom skolministern berörde den delen vill jag fråga: Varför denna styrning? Varför inte anförtra kommunerna att själva bestämma på vilket sätt resursförstärkningen ska användas?

Regeringen valde att öronmärka pengarna. Det innebär att de kommuner och de skolor som tidigare har satsat på personal kanske har behov av nya läromedel. Jag tror att vi alla har tagit del av en annonskampanj där vi med viss förskräckelse har kunnat se hur en del läromedel i dag ser ut. Vi har också kunnat ta del av dessa läromedel hos våra egna barn – jag har i alla fall gjort det. Böckerna är fyllda av understrykningar och andra anteckningar, och dessa böcker ska barnen använda än en gång för att ta till sig kunskap.

Det finns andra satsningar som kan behövas, t.ex. på lokaler. Men regeringens väg innebär att den kommun som har gjort satsningar på personal och som behöver satsa på andra områden får inte möjlighet att göra det. Den styrningen ställer Kristdemokraterna inte upp på.

Vi ställer oss alltså positiva till pengar till den svenska skolan. Men vi anser att det är fel att regeringen styr hur dessa pengar ska användas.

Jag fick inte något svar på frågan varför en kommun som har arbetat med att få sin budget i balans genom att tvingas att säga upp personal – detta beskriver också skolministern mycket tydligt i sitt svar – bestraffas. Den bestraffas genom att den får besked från Skolverket om att det inte blir några pengar. De får inte de pengar som skolministern beskriver är så viktiga för landets skolor och ytterst för de enskilda eleverna. Är det inte viktigt för dessa kommuners elever? Är det så som jag ska tolka ministrerns svar?

Jag har inte fått något svar på frågan varför det finns två kommuner som har fått nej. Jag får återkomma i mitt nästa inlägg med ett konstaterande om vad det kan handla om. Jag avvaktar svaret.

Anf. 55 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gunilla Tjernbergs senaste inlägg är avslöjande där hon ställer frågan: Varför öronmärkning av pengar till skolorna? Ja, det är därför att det behövs. Varför mer personal? Ja, därför att det behövs.

Vår bedömning är att det behövs mer lärare och andra specialister i skolan i samtliga landets kommuner. Skolan har gått igenom ett mycket svårt 90-tal med besparingar som har drabbat inte minst de elever som har särskilda behov. Då behövs det fler specialpedagoger, fler sjuksköterskor, fler kuratorer och fler av andra viktiga yrkesgrupper i skolan för att barn och ungdomar ska få den hjälp som de behöver. Att Gunilla Tjernberg behövde ställa frågan tyder på att skolan inte är prioriterad hos Kristdemokraterna, och därför väljer man heller inte att öronmärka en satsning på skolan.

Poängen med det här stödet är att vi i första omgången ska få den här ändringen i landets samtliga kommuner utom två. Jag är ganska säker på att innan den här resan är över har vi samtliga kommuner med oss, för det är en fråga som alla kommuner naturligtvis prioriterar. Samtliga kommuner utom två är med på detta första steg med ytterligare resurser för att anställa fler lärare. Det tyder också på att kommunerna ser att det är här som man vill prioritera för att kunna anställa fler lärare och kunna ge barn och ungdomar den hjälp som de behöver.

Jag tycker att de frågor som Gunilla Tjernberg ställer visar att det inte är riktigt prioriterat.

Själva idén om riktade statsbidrag tror jag också är en väldigt viktig signal. Vi har i dag en decentraliserad skola som kommunerna har huvudansvaret för. Det tycker jag i grund och botten är mycket bra. Men stat, regering och riksdag har också ett viktigt ansvar för skolpolitiken. Stat, regering och riksdag har inte abdikerat i takt med decentraliseringen, utan vi har dels det viktiga utvärderingsuppdraget, dels möjligheten att gå in och särskilt stötta när vi vill få en vändning i kvaliteten i skolan.

Jag menar att de resultat vi ser i skolan ger vid handen att det måste till en resursförstärkning, och då har vi konstruerat statsbidraget så att det blir mycket starka driftkrafter för samtliga kommuner i landet att värna skolan och i takt med att ekonomin förstärks prioritera skolan. Det tycker jag är en sund politik, och den står jag för fullt ut.

Anf. 56 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Tack för svaret på den delen av min interpellation, skolministern. Jag kan konstatera att skolministerns partikamrater gör en annan bedömning ute i kommuner. Nu gick man på sina egna partikamrater på en annan nivå för att åtgärda problemet och fick nej från den nivån också.

Jag har inte fått något svar på vad det var som gjorde att en kommun fick ett nej. Man hade ju valt att göra en sanering, och det var det som var ambitionen, efter vad jag nu hörde av skolministern. Man skulle komma åt de hål som hade skapats under 90-talet. Det var det kommunen hade gjort, och då blir man bestraffad. Jag fick alltså ingen kommentar till detta. Om det finns andra delar när det gäller hur man ska kunna tillämpa det öronmärkta bidraget, måste det ju framgå på något sätt, och det har det inte gjort i skolministerns svar till mig.

Jag undrar: Vad avser skolministern att göra för att dessa två kommuner – jag fokuserar på dessa två kommuner – ska få del av de specialdestinerade bidragen när de nu återkommer med sina ansökningar? Jag tror att det svar som skolministern nu ger i sitt sista inlägg är väldigt viktigt. Jag har alltså ännu inte fått något svar. Om skolministern inte vill svara mig, kan skolministern svara alla de elever och framför allt den personal som undrar och som ställer de här frågorna.

Jag kan också konstatera att det måste ha skett någon överlappning av kommunikationerna internt mellan skolan i den lokala kommunen eller kommunen som sådan och departementet. Jag kan bara göra konstaterandet att där har det brustit, och det är samma partitillhörighet i kommunen som i regeringen.

Anf. 57 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag har tidigare i en interpellationsdebatt diskuterat högskola och forskning, och där är det mycket tydligt att Kristdemokraterna tillhör de partier som vill dra ned på satsningarna. Det gäller tyvärr också på skolområdet, där man inte är beredd att öronmärka pengar för en satsning på skolan. Det beklagar jag, men jag undrar verkligen om Kristdemokraternas egna väljare tycker att det är en rimlig avvägning.

Från vår sida är det viktigt att dessa resurser, 5 miljarder kronor, ska gå till skolan. Det ska också innebära en vändning i personaltätheten ute i

skolorna, dvs. att det ska anställas fler lärare och andra specialister. Då är det naturligt att resurserna inte kan användas till att finansiera den befintliga verksamheten, utan det måste ske en utökning. Samtliga landets drygt 280 kommuner är med förutom två. Och jag är alldeles övertygad och vet att i Umeå arbetar man hårt för att kunna vara med i de ytterligare stegen. Det ser vi verkligen fram emot.

Vad vi vill se med dessa resurser är en kvalitetsförbättring av svensk skola. Där får vi inte stöd av Kristdemokraterna, det är alldeles tydligt. Men det är en väldigt väsentlig inriktning på politiken framöver mot fler lärare och andra specialister i den svenska grundskolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2001/02:316 om inackorderingstillägg

Anf. 58 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Anders Sjölund har tagit upp frågan om inackorderingstillägg till elever vid fristående skolor. Anders Sjölund frågar vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att olika bestämmelser inte kolliderar utan att den aktuella frågan kan få en positiv lösning.

Frågan om inackorderingstillägg till elever i fristående gymnasieskolor har regeringen berört i propositionen om fristående skolor (prop. 2001/02:35). Där bedömde regeringen att frågan om inackorderingstilläggets omfattning i såväl den kommunala skolan som den fristående skolan bör ses över i anslutning till beredningen av förslagen från den översyn av riksrekryteringen som görs av Gymnasiekommittén 2000 (dir. 2000:35). Gymnasiekommitténs arbete ska redovisas i sin helhet senast den 16 december 2002.

Regeringen har dessutom nyligen beslutat om direktiv till en särskild utredare som ska se över studiehjälpen (dir. 2002:47). Utredaren ska därvid även granska det statliga inackorderingstilläggets funktion och grad av måluppfyllelse. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 20 december 2002.

I avvaktan på det pågående utredningsarbetet avser jag inte att vidta några åtgärder med anledning av Anders Sjölunds fråga.

Anf. 59 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Bakgrunden till min fråga – eftersom jag inte får något vettigt svar måste jag nog ställa frågan en gång till – är en elev i en Norrlandskommun som har sökt sig till en fristående skola med en floristutbildning. Då hamnar man inom hantverksprogrammet. Den aktuella skolan ligger i en annan kommun än den som eleven bor i. Eleven var intresserad av utbildningen, och floristutbildningsskolan köpte då kärnämnen av kommunen, vilket uppenbarligen inte är korrekt enligt skolministern i förra debatten. Då inträder problemet att just hantverksprogrammet inte har någon inriktning enligt det regelverk som finns, och Centrala studiemedelsnämnden är förhindrad att betala inackorderingstillägg med motiveringen att hantverksprogrammet finns i hemkommunen. Det är alldeles riktigt att det finns i hemkommunen i det här fallet.

Problemet är bara att hantverksprogrammet är uppdelat på en mängd utbildningar. Jag tror inte att skolministern tycker att det är särskilt stor likhet mellan att bli frisör, florist, båtbyggare, optiker eller liknande. Jag tror att vi är ganska överens om att det inte finns någon likhet. Det är alltså helt uppenbart att detta är ett system som inte passar helt enkelt. Det är ju helt orimligt.

Den här eleven kan naturligtvis inte begripa hur det kan vara på det här sättet. Hon hänvisas nu till att gå tillbaka till sin hemkommun och där läsa hantverksprogrammet men med frisörinriktning. Var och en kan ju förstå vilket problem detta innebär.

Skolministern säger att vi ska avvakta utredningen så småningom, och det var väl i och för sig det svar jag hade förväntat mig. Men ibland går det bra att komma med synpunkter som skolminister. Gymnasieutredningen håller ju på med betygssystemet t.ex., och då gick det plötsligt väldigt snabbt att säga: Jag tycker nog att det borde bli ämnesbetyg min-sann. Det var en åsikt, och det är bra. Jag tycker att en minister ska ha en åsikt och driva på i frågor och opinionen och inte bara gömma sig bakom utredningar.

Jag tycker därför att det är rimligt att kunna få ställa de här frågorna: Tycker skolministern att det är bra att det finns olika inriktningar på hantverksprogrammet? Tycker skolministern att det system som finns i dag är rimligt? Dessa frågor tycker jag att man kan få ställa. Jag återkommer senare till övriga frågor.

Anf. 60 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ja, jag tycker också att det är rimligt att få ställa dessa frågor.

Frågan om vilka skolor som ska vara riksrekryterande och inte är problemkomplex. Den är inte alldeles enkel och orsakar mycket stora spänningar i Skolsverige. Det är en fråga som ses över av Gymnasie-kommittén. Det är en väldigt central och viktig fråga.

Vi har ett system där ett antal kommunala skolor har utnämnts till att vara riksrekryterande, dvs. att de kommuner vilkas barn och ungdomar vänder sig till dessa skolor ska se till att finansiera utbildningen även om skolorna inte ligger i den egna kommunen.

Sedan har vi fristående skolor som alla fungerar som riksrekryterande på gymnasienivå. Här har vi en olikhet som vi måste se över. Det bör göras i ett sammanhang, och då har vi en utredning som ska göra detta. Det tycker jag är viktigt.

Den andra frågan gällde inackorderingstillägget. Hur ska det utformas i framtiden? Hur ska vi se till att det är ett tillägg som fungerar på ett bra sätt? Det ser vi över i samband med Studiehjälpsutredningen. Därmed tycker jag att det finns mycket goda skäl att invänta de månader som nu återstår av utredningsarbetet för att få ett bra underlag för att ta ställning till den stora och viktiga frågan om riksrekrytering till gymnasieskolor. Det är en fråga som måste lösas i ett sammanhang. Därför tycker jag att det är alldeles olämpligt att ryckta ut en enskild utbildning, en enskild variant, och säga att här ska vi gripa in och göra någonting.

Frågan om ämnesbetygen är en fråga som utreddes inom Utbildningsdepartementet under förra året. Utredningsresultatet pekade på att vi bör gå över till ämnesbetyg, och det bör vi lämna över till Gymnasieut-

redningen för att ha med som underlag för arbetet med den framtida gymnasieskolan. Här finns det ett utarbetat underlag redan sedan tidigare, så det är inget hugskott utan en väl genomtänkt ståndpunkt.

Anf. 61 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Jag har respekt för att man måste titta över hela komplexet, visst är det väl på det sättet. Men som det har utvecklats blir det ju ett antal elever, kanske inte särskilt många, som hamnar i kläm. Man hamnar i kläm. I det här fallet får eleven själv betala 1 100 till 1 200 kr i månaden för att hemkommunen inte tyckte att den skulle betala. Så har de laglig rätt att göra. Det är en politisk fråga. I det här fallet valde den socialdemokratiska majoriteten att säga nej till den här eleven, men hon valde ändå att gå utbildningen.

Men jag får ingen riktig kläm på svaret ändå, fru talman, beträffande vad som menas här. Tycker skolministern att det är bra att det finns ett antal inriktningar och tycker skolministern då, om han tycker det, att också inackorderingstillägget ska följa med i det paketet?

Om svaret blir att vi får titta på det en gång till är ju den här diskussionen ganska meningslös. Jag hade trott att jag skulle kunna komma hem till mitt hemlän och säga: Skolministern är positivt inställd när det gäller grundproblemet och kommer att försöka lösa det i den kommande utredningen. Den makten tillkommer ju faktiskt en skolminister.

Anf. 62 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det här är inte något som det ska tittas på en gång till utan det är ett uppdrag som ligger i ett komplex som måste lösas i ett sammanhang. Det är frågan om riksrekrytering, där vi i dag har en ojämlikhet mellan fristående skolor och kommunala skolor, och kopplat till detta frågan om inackorderingstillägget.

Det är ytterst olämpligt, och det tror jag också att Anders Sjölund själv har som åsikt innerst inne, att rycka ut en enskild utbildning, ett enskilt fall, och säga att detta ska lösas på det här sättet. Det får ju omedelbart implikationer för synen på riksrekrytering och den koppling detta har till inackorderingstillägget.

Det finns mycket starka skäl för att lösa detta i ett sammanhang. Jag har fullt förtroende för att utredningen kommer att kunna leverera en samsyn på detta som gör att vi får ett system som håller bra över tiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

- 2001/02:FPM76 Obligatoriska backspeglar på nya fordon
KOM(2001)811 till trafikutskottet
- 2001/02:FPM77 Förslag till rådets förordning om fastställande för år 2002 av fiskemöjligheter för vissa djuphavslevande arter
KOM(2001)764 till miljö- och jordbruksutskottet
- 2001/02:FPM78 Europeiska kommissionens förslag om anpassning av bestämmelserna om de kommittéer som biträder kommissionen när den utövar genomförandebefogenheter som rådet antagit enligt samtyckesförfarandet, medbeslutandeförfarandet och samrådsförfarandet
KOM(2001)789 till utrikesutskottet

16 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 15 och fredagen den 22 mars inkommit.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

- 2001/02:Sf24–Sf26 till socialförsäkringsutskottet
- 2001/02:K89 och K90 till konstitutionsutskottet
- 2001/02:T69–T71 till trafikutskottet
- 2001/02:Ju13–Ju16 till justitieutskottet
- 2001/02:MJ33 till miljö- och jordbruksutskottet
- 2001/02:Ub20–Ub23 till utbildningsutskottet
- 2001/02:So47 till socialutskottet
- 2001/02:Sf27–Sf33 till socialförsäkringsutskottet
- 2001/02:U4–U6 till utrikesutskottet
- 2001/02:U3 till utrikesutskottet

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

- Skatteutskottets betänkanden 2001/02:SkU18–SkU21
- Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU8
- Utbildningsutskottets betänkande 2001/02:UbU10
- Bostadsutskottets betänkanden 2001/02:BoU8 och BoU9

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Finansutskottets betänkande
2001/02:FiU26 Ett tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och lands-
ting – förnyad behandling

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 8 april

2001/02:356 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Förutsättningarna för barnen i Ekeskolan

den 9 april

2001/02:357 av *Margareta Viklund* (kd) till statsrådet Jan O Karlsson
Norra Irak

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 16 april.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 april

2001/02:1000 av *Magnus Jacobsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Utlämnande av ansvariga för terrordådet i Netanya

2001/02:1001 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Flygförbudszonerna i Irak

2001/02:1002 av *Kjell Eldensjö* (kd) till näringsminister Björn Rosen-
gren

Utbyggnaden av riksväg 40 mellan Borås och Ulricehamn

2001/02:1003 av *Per-Samuel Nisser* (m) till statsminister Göran Persson
Ökat inslag av personval

2001/02:1004 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Britta Lejon
Hot mot demokratin

2001/02:1005 av *Anders Sjölund* (m) till utbildningsminister Thomas
Östros

Sysselsättningsstöd och friskolor

2001/02:1006 av *Tuve Skånberg* (kd) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Tystnadsplikten för präst eller biskop

2001/02:1007 av *Majléne Westerlund Panke* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Illegala vapen
2001/02:1008 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ägarlägenheter

Prot. 2001/02:92
9 april

den 9 april

2001/02:1009 av *Margareta Cederfelt* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Ökande varsel
2001/02:1010 av *Caroline Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
En effektiv miljötillsyn
2001/02:1011 av *Carina Moberg* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Kommunal skolplanering

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 april.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 april

2001/02:956 av *Göran Norlander* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Riksrekrytering
2001/02:968 av *Berit Adolfsson* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Säkerheten för barn som vistas i samhällets vård

den 9 april

2001/02:984 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Kommunal konkurrens
2001/02:989 av *Lena Ek* (c) till statsrådet Ingela Thalén
Sjukskrivningar
2001/02:999 av *Tomas Eneroth* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Fråga om ersättning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 april.

Prot. 2001/02:92
9 april

23 § Kammaren åtskildes kl. 18.52.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 6 § anf. 1
(delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.33 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet, m.m.....	1
3 § Kompletteringsval till Europarådets svenska delegation	1
4 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande.....	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
6 § Svar på interpellation 2001/02:333 om jämställdhet och mänskliga rättigheter.....	4
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	4
Anf. 2 INGER RENÉ (m)	6
Anf. 3 KENT OLSSON (m)	7
Anf. 4 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
Anf. 5 INGER RENÉ (m)	9
Anf. 6 KENT OLSSON (m)	10
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	10
Anf. 8 INGER RENÉ (m)	11
Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	12
7 § Svar på interpellation 2001/02:321 om stöd för barn som mediekonsumenter	12
Anf. 10 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	12
Anf. 11 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	14
Anf. 12 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	15
Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	15
Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	17
Anf. 15 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	17
Anf. 16 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	18
8 § Svar på interpellation 2001/02:250 om gränshinder i Norden	18
Anf. 17 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	18
Anf. 18 KENT OLSSON (m).....	19
Anf. 19 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	21
Anf. 20 KENT OLSSON (m).....	22
Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	23
Anf. 22 KENT OLSSON (m).....	24
Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	25
9 § Svar på interpellation 2001/02:327 om trafiken över Öresund.....	25
Anf. 24 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	25
Anf. 25 KENNETH LANTZ (kd)	27
Anf. 26 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	27
Anf. 27 KENNETH LANTZ (kd)	28
Anf. 28 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	29
Anf. 29 KENNETH LANTZ (kd)	30
Anf. 30 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	31

10 § Svar på interpellation 2001/02:298 om medicinsk forskning ur ett könsperspektiv.....	31
Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	31
Anf. 32 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	33
Anf. 33 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	34
Anf. 34 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	35
Anf. 35 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	36
Anf. 36 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	36
Anf. 37 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
11 § Svar på interpellation 2001/02:299 om utländska studenter	37
Anf. 38 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37
Anf. 39 YVONNE ANDERSSON (kd)	39
Anf. 40 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
Anf. 41 YVONNE ANDERSSON (kd)	41
Anf. 42 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	41
Anf. 43 YVONNE ANDERSSON (kd)	42
Ajournering.....	42
Återupptagna förhandlingar	42
12 § Svar på interpellation 2001/02:314 om kvaliteten på svensk forskning	42
Anf. 44 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	42
Anf. 45 YVONNE ANDERSSON (kd)	44
Anf. 46 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	45
Anf. 47 YVONNE ANDERSSON (kd)	46
Anf. 48 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	47
Anf. 49 YVONNE ANDERSSON (kd)	48
Anf. 50 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	49
13 § Svar på interpellation 2001/02:315 om specialdestinerade medel till förskolan	49
Anf. 51 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	49
Anf. 52 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	50
Anf. 53 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	51
Anf. 54 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	51
Anf. 55 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	52
Anf. 56 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	53
Anf. 57 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	53
14 § Svar på interpellation 2001/02:316 om inackorderingstillägg.....	54
Anf. 58 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	54
Anf. 59 ANDERS SJÖLUND (m)	54
Anf. 60 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	55
Anf. 61 ANDERS SJÖLUND (m)	56
Anf. 62 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	56
15 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	57
16 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden	57

17 § Hänvisning av ärenden till utskott	57	Prot. 2001/02:92
18 § Förnyad bordläggning.....	57	9 april
19 § Bordläggning.....	58	
20 § Anmälan om interpellationer.....	58	
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	58	
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	59	
23 § Kammaren åtskildes kl. 18.52.....	60	

